

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES



ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
«ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ:
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ & ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Η συμβολή του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων
στην Προσφυγική κρίση»**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ: Βογιατζής Ζήσης

A.M: 1218M015

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Ευαγγελόπουλος Α. Γεώργιος

Αθήνα, 2019

Τριμελής Επιτροπή

Γεώργιος Λ. Ευαγγελόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
(επιβλέπων)

Χαρά Καραγιαννοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Ανδρέας Γκόφας, Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Συντομογραφίες

ΥΠΕΘΑ: Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

ΥΜΕΠΟ: Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής

ΥΠΟΙΑΝ: Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης

ΓΕΕΘΑ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας

ΓΕΣ: Γενικό Επιτελείο Στρατού

ΓΕΑ: Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας

ΓΕΝ: Γενικό Επιτελείο Ναυτικού

ΤΑΜΕ: Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης

ΤΕΑ: Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας Συνόρων – Αστυνόμευσης

DG HOME: Γενική Διεύθυνση Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων της
Ευρωπαϊκής Ένωσης

DG ECHO: Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας της
Ευρωπαϊκής Επιτροπής

FRONTEX: The European Border and Coast Guard Agency

ΚΕΠΟΜ: Κεντρικό Επιχειρησιακό Όργανο Μετανάστευσης

ΕΣΚΕΣΜΑ: Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου Συνόρων, Μετανάστευσης και Ασύλου

Ευχαριστίες:

Θερμές ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω προς τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Γεώργιο Ευαγγελόπουλο για την πολύτιμη βοήθειά του, την αμέριστη συμπαράσταση και υποστήριξή του, κατά τη διάρκεια της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους συνεργάτες και συναδέλφους μου στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας για την παροχή δεδομένων και πληροφοριακού υλικού, καθώς και την οικογένειά μου για την στήριξή της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη στα Ελληνικά	06
Περίληψη στα Αγγλικά	07
Εισαγωγή	08
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο - Το γενικό πλαίσιο	
1.1 Η ανθρωπιστική κρίση	10
1.2 Το προσφυγικό – μεταναστευτικό ζήτημα: μια πρώτη «εικόνα».....	10
1.3 Ορισμοί και βασικές έννοιες	11
1.4 Διεθνείς συνθήκες, συμφωνίες και συμβάσεις	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο - Ιστορική αναδρομή και παρούσα κατάσταση	
2.1 Ιστορική αναδρομή του προβλήματος, με έμφαση από την έξαρσή του το 2015 μέχρι και σήμερα	15
2.2 Ορισμένα δημογραφικά στοιχεία	19
2.3 Εισροές και εκροές μεταναστευτικών ροών	19
2.4 Άσυλο	24
2.5 Παρούσα κατάσταση	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο Το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση του προβλήματος	
3.1 Οι δράσεις τόσο της Ελλάδας όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση του προβλήματος	26
3.2 Θεσμικό πλαίσιο	28
3.3 Νομικό πλαίσιο	30
3.4 Οικονομικό πλαίσιο	31
3.5 Ο ρόλος των Διεθνών και των Μη Κυβερνητικών Οργανισμών	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο Η προσφορά των Ενόπλων Δυνάμεων, Πρωτότυπες Πρωτοβουλίες	
4.1 Ο ρόλος και η προσφορά των Ενόπλων Δυνάμεων στην αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης	36
4.2 Οι αρμοδιότητες του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας	42
4.3 Συνεργασία με άλλους φορείς και Υπουργεία	46
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	47
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	49
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι- Η χρηματοδότηση της Ε.Ε στην Ελλάδα	50
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ – ΤΟΣΚΕΔΠ των Ενόπλων Δυνάμεων	57
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	58

Περίληψη στα Ελληνικά

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει το πρόβλημα της αντιμετώπισης των συνεπειών της προσφυγικής κρίσης, μέσα από την παρουσίαση και την αξιολόγηση της συνεισφοράς των Ενόπλων Δυνάμεων και του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας στην αντιμετώπιση του οξύτερου αυτού προβλήματος. Ποιο είναι το πλαίσιο δράσης; Με ποιους οργανισμούς και υπηρεσίες συνεργάζονται οι Ένοπλες Δυνάμεις για την υλοποίηση της ανθρωπιστικής βοήθειας; Σε ποιους τομείς συντελείται παρέμβαση και με ποιες διαδικασίες; Ποιο είναι το νομικό πλαίσιο; Πως συντελείται η χρηματοδότηση των δράσεων; Ποιος ο ρόλος των Διεθνών και των Μη Κυβερνητικών Οργανισμών;

Με σκοπό την καλύτερη και πληρέστερη παρουσίαση και πραγμάτευση του ζητήματος, η εργασία είναι δομημένη σε τέσσερα μέρη, από θεματικής πλευράς. Στο πρώτο μέρος, δίνεται το νόημα των εννοιών «ανθρωπιστική κρίση», «προσφυγικό ζήτημα», «πρόσφυγας – μετανάστης». Στο δεύτερο μέρος, επιχειρείται μία ιστορική αναδρομή του προβλήματος, με έμφαση από την έξαρσή του το 2015 μέχρι και σήμερα. Στο τρίτο μέρος, γίνεται μνεία σε δημογραφικά στοιχεία καθώς και στο νομικό, θεσμικό και οικονομικό πλαίσιο της χώρας για τη μεταναστευτική πολιτική, καθώς στις δράσεις τόσο της Ελλάδας όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στον ρόλο των Διεθνών και των Μη Κυβερνητικών Οργανισμών. Στο τέταρτο μέρος, το ενδιαφέρον εστιάζεται στο ρόλο και την προσφορά των Ενόπλων Δυνάμεων στην αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στο πλαίσιο και τις αρμοδιότητες που ανέλαβε το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας κατά τη διαχείριση του ζητήματος, καθώς και με ποιους φορείς και υπουργεία συνεργάζεται για την καλύτερη δυνατή παροχή βοήθειας. Γίνεται μία αποτίμηση της παρούσας κατάστασης, ακολουθούν τα συμπεράσματα που απορρέουν από αυτήν την εργασία και στο τέλος παρατίθεται η σχετική βιβλιογραφία.

Λέξεις κλειδιά: Μεταναστευτική πολιτική, πρόσφυγας, μετανάστης, Συμβολή Υπουργείου Εθνικής Άμυνας

Περίληψη στα Αγγλικά

The purpose of this paper is to present the problem of dealing with the consequences of the refugee crisis, by presenting and evaluating the contribution of the Armed Forces and the Ministry of Defense to addressing this acute problem. What is the framework for action? What organizations and services do the Armed Forces work with to deliver humanitarian aid? In which areas and through which processes does the intervention take place? Which is the legal framework? How is the funding of the actions being financed? What is the role of International and Non-Governmental Organizations?

In order to better present and deal with the issue, the work is structured in four thematic areas. In the first part, the notions of "humanitarian crisis", "refugee issue", "refugee - immigrant" are given. In the second part, a historical overview of the problem is attempted, with an emphasis on its escalation in 2015 until today. The third part refers to demographics as well as the legal, institutional and economic framework of the country for immigration policy, as well as the actions of both Greece and the European Union to address the problem. In addition, reference is made to the role of International and Non-Governmental Organizations. In the fourth part, the focus is on the role and contribution of the Armed Forces in dealing with the refugee crisis. Specifically, reference is made to the framework and responsibilities of the Ministry of Defense in managing the issue, and with which agencies and ministries it cooperates to provide the best possible assistance. An assessment of the present situation is made, the conclusions from this work follow, and the relevant literature is presented at the end.

Keywords: Migration Policy, Refugee, Immigrant, Contribution of the Ministry of Defense

Εισαγωγή

Ο εκτοπισμός παγκοσμίως έχει φτάσει σε αριθμούς ρεκόρ καθώς οι συρράξεις γίνονται πιο βίαιες και πιο παρατεταμένες, ενώ οι αιτίες του ξεριζωμού είναι όλο και πιο περίπλοκες. Στα τέλη του 2018, 70.800.000 άνθρωποι είχαν αναγκαστεί να αφήσουν τις εστίες τους σε όλο τον κόσμο εξαιτίας του πολέμου, της βίας και των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πάνω από τα δύο τρίτα (2/3) των προσφύγων σε ολόκληρο τον κόσμο προέρχονται από μόλις πέντε χώρες, με τους πρόσφυγες από τη Συρία να αποτελούν σχεδόν το ένα τρίτο (1/3) του παγκόσμιου προσφυγικού πληθυσμού. Ακολουθούν οι πρόσφυγες από το Αφγανιστάν, το Νότιο Σουδάν, τη Μιανμάρ και τη Σομαλία.

Το 80% των προσφύγων φιλοξενούνται σε γειτονικές χώρες, κάποιες από τις οποίες ανήκουν στις φτωχότερες χώρες του κόσμου, που φιλοξενούν το 1/3 όλων των προσφύγων. Μόνο το 16% του παγκόσμιου προσφυγικού πληθυσμού βρίσκουν καταφύγιο στις πιο πλούσιες και ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου. Ενώ ο αριθμός των προσφύγων που έχουν εγκαταλείψει τις χώρες καταγωγής τους ανέρχεται σε 25.9000.000, υπάρχουν 41.300.000 εκατομμύρια εσωτερικά εκτοπισμένοι, δηλαδή άνθρωποι που έχουν εκτοπιστεί μέσα στην ίδια τους τη χώρα. Ακόμα και αν δεν έχουν διασχίσει σύνορα, η προστασία που χρειάζονται και οι ανθρωπιστικές τους ανάγκες είναι παρόμοιες με εκείνες των προσφύγων. Οι χώρες με τον μεγαλύτερο πληθυσμό εσωτερικά εκτοπισμένων είναι η Κολομβία, η Συρία και το Κονγκό.

Αυτό συμβαίνει διότι, οι συγκρούσεις δεν είναι μόνο διακρατικές ώστε η διεθνής κοινότητα να τις επιλύει με σχετική αποτελεσματικότητα. Πολλές διαμάχες είναι εμφύλιες, θρησκευτικού ή εθνοτικού περιεχομένου. Σε ορισμένες συναντούμε μη κρατικούς πρωταγωνιστές που επιθυμούν να ανατρέψουν το υφιστάμενο «status quo».

Σε ένα άναρχο σύστημα σε μεταβατικό στάδιο, που τείνει προς την κατάτμηση περιφερειών σε σφαίρες επιρροής μεταξύ διαφόρων δυνάμεων, η δυνατότητα παρέμβασης στις εξελίξεις εκ μέρους ενός οργάνου με διεθνή απήχηση και ενιαία φωνή, όπως ο ΟΗΕ, έχει από καιρό περιοριστεί δραστικά, ενώ, παράλληλα, απουσιάζει ένας μηχανισμός πρόληψης ή ουσιαστικής διαχείρισης κρίσεων (Φίλης, 2017).

Το περιβάλλον, το δημογραφικό και φυσικά η φτώχεια, οι εκρηκτικές ανισότητες, η ανεργία και η έλλειψη ευκαιριών αποτελούν προκλήσεις με εύλογες προεκτάσεις στις προσφυγο-μεταναστευτικές ροές. Οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής δημιουργούν συγκρούσεις και εν συνεχεία μετοικήσεις ανθρώπων, που είτε θέλουν να γλιτώσουν από τον πόλεμο είτε εξωθούνται στην έξοδο προς αναζήτηση βασικών αγαθών. Η αδυναμία πρόσβασης σε ζωτικής σημασίας πηγές, σε συνδυασμό με τις απαρχαιωμένες και ανύπαρκτες υποδομές, καθιστούν τη τροφοδοσία ολόκληρων περιοχών εξαιρετικά επισφαλή και την επισιτιστική κρίση ιδιαίτερα πιθανή. Εν συνάρτησει με τη δημογραφική έκρηξη σε κάποια σημεία του πλανήτη, δημιουργείται αμφιβολία για το πώς και αν μπορούν να καλυφθούν οι βασικές ανάγκες σημαντικού μέρους του παγκόσμιου πληθυσμού. Μάλιστα, παρά την τάχιστα ανάπτυξη σε κάποια κράτη και τους τεράστιους φυσικούς πόρους της αφρικανικής ηπείρου, η ευημερία των αριθμών δεν μπορεί να μετατραπεί σε ευημερία των ανθρώπων.

Ένας επιπρόσθετος παράγοντας είναι η ύπαρξη πολλών, ολοκληρωτικών και διεφθαρμένων καθεστώτων ανά τον κόσμο. Ανάλογα με την ατομική τοποθέτηση ή την ομαδική ένταξη, το φύλο, τη φατρία, την εθνική προέλευση, τη θρησκεία, και τις εν γένει πεποιθήσεις, ο πολίτης σε αυτά τα καθεστάτα είτε απολαμβάνει την εύνοια της εξουσίας είτε στοχοποιείται. Η αδυναμία πρόσβασης σε υπηρεσίες και αγορά εργασίας, συχνά και στα βασικά αγαθά, δημιουργούν μια αφιλόξενη κατάσταση που γίνεται αφόρητη λόγω της απουσίας αξιοκρατίας, ισονομίας και ισοπολιτείας, καθώς και χάρη στις συστηματικές διώξεις σε βάρος των «αντιφρονούντων». Έτσι η κατάληξη κινείται μεταξύ σιωπηρής αποδοχής-προσαρμογής και αναζήτησης αξιοπρεπέστερης διαβίωσης εκτός χώρας.

Ως συνέπεια των παραπάνω διαπιστώσεων βρισκόμαστε μπροστά σε μία κατάσταση που θα μπορούσε να μετεξελιχθεί σε μία νέα μεγάλη περιπλάνηση των λαών. Συνδυαστικά με τη γενική παράλυση εκ μέρους των κυβερνήσεων που αποποιούνται την ανάληψη των ευθυνών τους, η έκβαση κρίνεται εξαιρετικά αβέβαιη.

Στον απόηχο του μεγαλύτερου προσφυγικού ρεύματος που εμφανίστηκε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται να συνδυάσει την υπεράσπιση των αξιών της με τη διατήρηση της συνοχής και της αλληλεγγύης μεταξύ των μελών της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Η ανθρωπιστική κρίση

Ως ανθρωπιστική κρίση, σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε) είναι κατανοητή μια κατάσταση κατά την οποία υπάρχει μια ασυνήθιστη και γενικευμένη απειλή για την ανθρώπινη ζωή, την υγεία ή τη διαβίωση. Οι κρίσεις αυτές εμφανίζονται συνήθως στο πλαίσιο μιας υφιστάμενης κατάστασης έλλειψης προστασίας, κατά την οποία μια σειρά από προ-υπάρχοντες παράγοντες (φτώχεια, ανισότητα, έλλειψη πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες) επιδεινώνονται από μια φυσική καταστροφή ή ένοπλη σύρραξη, πολλαπλασιάζοντας τις καταστροφικές συνέπειες. Από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου έχει υπάρξει εξάπλωση του είδους της ανθρωπιστικής κρίσης που έχει γίνει γνωστή ως σύμπλεγμα έκτακτης ανάγκης. Αυτά τα φαινόμενα, που είναι επίσης γνωστά ως συμπλέγματα πολιτικών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, είναι τεχνητές κρίσεις κατά τις οποίες μια κατάσταση βίας προκαλεί ανθρώπινες απώλειες, εκτοπίσεις, επιδημίες και πείνα. Αυτά είναι συνδυασμένα με μια αποδυνάμωση ή ολική κατάρρευση των οικονομικών και πολιτικών δομών και, μερικές φορές, με την παρουσία μιας φυσικής καταστροφής.

Τα συμπλέγματα καταστάσεων έκτακτης ανάγκης διαφέρουν από τις κρίσεις στο ότι είναι πιο παρατεταμένες, είναι στη ρίζα τους πολιτικές και έχουν σημαντικές καταστροφικές και αποδομητικές επιπτώσεις σε όλους τους τομείς της ζωής. Ως αποτέλεσμα, η απάντηση σε αυτές τις κρίσεις συνήθως περιλαμβάνει έναν μεγάλο αριθμό παικτών, καθώς και εκείνων που ασχολούνται αποκλειστικά με το ανθρωπιστικό έργο, συμπεριλαμβανομένων των ειρηνευτικών αποστολών και των πολιτικών και διπλωματικών σχημάτων.

Ωστόσο, πλήθος ειδικών επισημαίνουν πως η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα στο επίκεντρο μιας ανθρωπιστικής κρίσης. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και το προσφυγικό – μεταναστευτικό ζήτημα.

1.2 Το προσφυγικό - μεταναστευτικό ζήτημα: μια πρώτη «εικόνα»

Η μετανάστευση είναι ένα σύνθετο, περίπλοκο και δυναμικό φαινόμενο, με πολιτικές, οικονομικές και πολιτισμικές προεκτάσεις, το οποίο αποτελεί κομμάτι της ανθρώπινης ιστορίας και εξέλιξης.

Οι μετακινήσεις πληθυσμών οφείλονταν σε διάφορες αιτίες, αλλά ήταν κυρίως οικονομικές. Δηλαδή, η αναζήτηση καλύτερου βιοτικού επιπέδου και μιας καλύτερης ζωής οδηγούσαν τους ανθρώπους στη μετανάστευση. Επίσης, σε κάποιες περιπτώσεις η αύξηση και η συγκέντρωση του πληθυσμού σε ορισμένες περιοχές, αλλά και η ανάγκη των περισσότερο αναπτυγμένων χωρών για νέο εργατικό δυναμικό, οδηγούσαν σε μετακινήσεις τους εκάστοτε πληθυσμούς.

Η μετανάστευση στην Ευρώπη έχει μακρά ιστορία, αλλά αυξήθηκε ουσιαστικά τον 20ο αιώνα. Ειδικότερα, στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης σημειώθηκε μεγάλη αύξηση της μετανάστευσης μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο και πολλά ευρωπαϊκά έθνη σήμερα έχουν σημαντικούς πληθυσμούς μεταναστών, τόσο ευρωπαϊκής όσο και μη ευρωπαϊκής προέλευσης. Στη σύγχρονη παγκοσμιοποίηση, οι μεταναστεύσεις στην Ευρώπη έχουν επιταχυνθεί σε ταχύτητα και κλίμακα.

Συγκεκριμένα, από το 2012 και έπειτα, και κυρίως εξαιτίας των συγκρούσεων – πολέμων στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής, παρατηρείται έντονα η τάση του πληθυσμού αυτών των περιοχών να μεταναστεύει προς την Ευρώπη. Το 2015 ο αριθμός των αιτούντων άσυλο που έρχονται από χώρες εκτός Ευρώπης αυξήθηκε γεωμετρικά, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων είναι πολίτες από τη Συρία, το Ιράκ, και το Αφγανιστάν, προκαλώντας προσφυγική κρίση σε διάφορα κράτη της Ε.Ε. Από την επόμενη χρονιά οι αριθμοί έχουν μειωθεί σημαντικά αλλά οι ροές συνεχίζουν σε σταθερούς ρυθμούς, ενώ παραμένει έκδηλη η ανησυχία για μια πιθανή αύξηση των μεταναστευτικών ροών στα επίπεδα της κρίσης του 2015.

Στο πλαίσιο των «μικτών μεταναστευτικών ροών», οι έννοιες του πρόσφυγα και του μετανάστη δεν είναι πάντοτε διακριτές, όμως κάθε κατηγορία απαιτεί διαφορετική αντιμετώπιση. Η διάκριση των δύο κατηγοριών εξακολουθεί να έχει νόημα και μεγάλη σημασία, αν και κατά την άφιξη αυτών των ανθρώπων στο ελληνικό έδαφος, η διάκριση των δυο κατηγοριών δεν είναι άμεσα δυνατή. Τόσο οι πρόσφυγες, όσο και οι μετανάστες χρησιμοποιούν σήμερα τους ίδιους δρόμους διέλευσης και εισόδου, και συχνά καταφεύγουν στα ίδια «κυκλώματα» διακινητών προκειμένου να αποφύγουν τους αυξημένους ελέγχους στα σύνορα και να φτάσουν στη χώρα προορισμού τους, που, για τους περισσότερους, δεν είναι η Ελλάδα. Γι' αυτό γίνεται λόγος για «μικτές μεταναστευτικές ροές». Στη συντριπτική τους πλειοψηφία, στερούνται νομιμοποιητικών εγγράφων, γεγονός που κάνει ακόμα πιο δύσκολη την εξακρίβωση της ταυτότητάς τους, της χώρας καταγωγής ή της ανάγκης τους για διεθνή προστασία, όταν περνούν τα σύνορα. Μόνο εάν ζητήσουν άσυλο και ενταχθούν στη σχετική διαδικασία, θα είναι δυνατό στο τέλος της διαδικασίας να εξακριβωθεί ποιοί είναι πραγματικά πρόσφυγες και ποιοί είναι μετανάστες.

Η μετανάστευση είναι μια από τις μεγάλες προκλήσεις του παγκοσμιοποιημένου κόσμου. Οι πρόσφυγες θα πάνε πάντα πέρα από τα σύνορα για να αναζητήσουν ασφάλεια για τον εαυτό τους και τις οικογένειές τους λόγω του πολέμου, των διώξεων και των συγκρούσεων. Οι άνθρωποι που αντιμετωπίζουν τη φτώχεια στην πατρίδα τους θα την εγκαταλείψουν, αναζητώντας πάντα μια καλύτερη ζωή για τον εαυτό τους και τις οικογένειές τους.

1.3 Ορισμοί και βασικές έννοιες.

Μετανάστευση κατά τον «Schnapper» ορίζεται η μετακίνηση ατόμων από μία χώρα ή περιοχή σε μία άλλη. Η μετανάστευση διακρίνεται σε εσωτερική και εξωτερική, ανάλογα με το «ύψος» της μετακίνησης. Συγκεκριμένα, εσωτερική ονομάζεται όταν η μετακίνηση λαμβάνει χώρα εντός της επικράτειας, ενώ εξωτερική όταν γίνεται εκτός της επικράτειας. (Schnapper, 1991).

Η μετακίνηση έξω από μία γεωγραφική περιοχή ή χώρα καλείται **εκροή** μεταναστών, ενώ η μετακίνηση προς χώρα υποδοχής καλείται **εισροή** μεταναστών. Ανάλογα με τη χώρα υποδοχής η μετανάστευση διακρίνεται σε ευρωπαϊκή ή ενδοευρωπαϊκή και υπερπόντια ή διηπειρωτική (Μουσούρου, 2003). Διάκριση του τύπου μετανάστευσης πραγματοποιείται και βάσει του χρόνου παραμονής στη χώρα υποδοχής. Υπάρχει η βραχυπρόθεσμη και η μακροπρόθεσμη μετανάστευση. Η πρώτη αφορά σε μετακίνηση σε χώρα υποδοχής για διάστημα μεταξύ τριών και δώδεκα μηνών. Η δεύτερη αφορά σε μετακίνηση για τουλάχιστον ένα έτος (Σαμπατάκου, 2006).

Κατά το Διεθνές Δίκαιο, η **μετανάστευση** περιγράφεται ως μία γεωγραφική μετακίνηση ανθρώπων είτε μεμονωμένα είτε ομαδικά και διακρίνεται σε «νόμιμη» και «παράνομη». Σύμφωνα με το Σχέδιο δράσης του Συμβουλίου της Ε.Ε¹ (C 142/2002), ως παράνομοι μετανάστες θεωρούνται οι υπήκοοι τρίτων χωρών, οι οποίοι εισέρχονται στο έδαφος κρατών-μελών της Ε.Ε. με πλαστά ταξιδιωτικά έγγραφα ή ακόμα και χωρίς αυτά. Στην κατηγορία της νόμιμης μετανάστευσης περιλαμβάνονται οι «υπήκοοι» τρίτων κρατών, οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στο ενωσιακό έδαφος (εργασία, σπουδές κλπ).

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, αν και δεν υπάρχει επίσημος νομικός ορισμός για τον διεθνή μετανάστη, η πλειονότητα των ειδικών συμφωνεί ότι **μετανάστης** είναι όποιος αλλάζει τον τόπο συνήθους κατοικίας του, ανεξαρτήτως του λόγου μετανάστευσης ή του νομικού καθεστώτος.

Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951, **πρόσφυγας**² είναι ένα άτομο που βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του ή του τόπου κατοικίας του, έχει δικαιολογημένο φόβο δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων και εξαιτίας αυτού του φόβου δίωξης αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να απολαμβάνει την προστασία αυτής της χώρας ή την επιστροφή σ' αυτήν. Η εντολή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ επεκτείνεται σε κάθε άνθρωπο που βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του και αδυνατεί να επιστρέψει σε αυτήν λόγω σοβαρών και αδιάκριτων απειλών για τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα ή την ελευθερία του, που προκύπτουν από γενικευμένη βία ή γεγονότα τα οποία διαταράσσουν σοβαρά τη δημόσια τάξη.

Εσωτερικά εκτοπισμένος ονομάζεται κάθε άνθρωπος που έχει υποχρεωθεί να εγκαταλείψει την εστία του ή την περιοχή της συνήθους διαμονής του αλλά δεν έχει διασχίσει διεθνώς αναγνωρισμένα σύνορα.

Ανιθαγενείς³ είναι οι άνθρωποι που δεν θεωρούνται υπήκοοι από κανένα κράτος βάσει της νομοθεσίας του, συμπεριλαμβανομένων των ανθρώπων εκείνων με ανεξακρίβωτη υπηκοότητα.

Ο πρόσφυγας, ο οποίος υποβάλλει αίτημα για αναγνώριση της προσφυγικής του ιδιότητας και μέχρι την οριστική απόφαση επί αυτού, ονομάζεται κατά το διεθνές δίκαιο ως ο «**αιτών άσυλο**».

¹ Το καθεστώς των νομίμων μεταναστών ρυθμίζεται από τρεις κατευθυντήριες οδηγίες και έναν Κανονισμό του Συμβουλίου. Ειδικότερα, η Οδηγία 2003/109/ΕΚ περιλαμβάνει όσους έχουν στην κατοχή τους άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος σε κάποιο κράτος-μέλος, την οποία απέκτησαν έπειτα από 5ετή νόμιμη και αδιάλειπτη παραμονή τους στο εν λόγω κράτος. Αντίστοιχα, η Οδηγία 2008/86/ΕΚ αναφέρεται στο δικαίωμα της οικογενειακής επανένωσης, ενώ η Οδηγία 2004/38/ΕΚ διασφαλίζει το δικαίωμα των πολιτών της Ε.Ε. και των μελών της οικογένειάς τους στην ελεύθερη κυκλοφορία εντός της επικράτειας των κρατών-μελών. Επιπλέον των ανωτέρω, το Συμβούλιο με τον Κανονισμό 859/2003 διευρυνε τις διατάξεις προγενέστερων κανονισμών (1408/71, 572/72), με απώτερο στόχο την τήρηση και τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αρχών που απορρέουν από το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

² United Nations Office of the High Commissioner, Geneva Convention Relating to the Status of Refugees 1951. (<http://bit.ly/1I7mna5>).

³ Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13^{ης} Δεκεμβρίου 2011 σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας.

Η έλλειψη σαφούς ορισμού και κάποιας νομικής πρόβλεψης που να διαχωρίζει τον **πρόσφυγα** από τον **μετανάστη** δυσχεραίνει την αποτελεσματική και ασφαλή διάκριση μεταξύ των δύο, περιορίζοντας την ανάλυση σε κριτήρια, όπως είναι τα κίνητρα εγκατάλειψης της χώρας καταγωγής ή κατοικίας. Σε αντίθεση με τον πρόσφυγα ο οποίος δεν δύναται ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του λόγω φόβου για τη ζωή του, ο μετανάστης επιλέγει από μόνος του να εγκαταλείψει τη χώρα του με σκοπό συνήθως την αναζήτηση εργασίας ή εκπαίδευσης, και τελικώς, μία καλύτερη ποιότητα ζωής. Όσον αφορά στον τρόπο προστασίας και διαχείρισης των ομάδων αυτών, οι πρόσφυγες δικαιούνται προστασία μέσω νομικών προβλέψεων σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, ενώ η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών επαφίεται στους εθνικούς κανονισμούς και διαδικασίες του εκάστοτε κράτους υποδοχής.

«**Μετεγκατάσταση**»⁴ : Η κατανομή μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε ατόμων που έχουν σαφή ανάγκη διεθνούς προστασίας. Η κλειδα κατανομής θα βασίζεται σε αντικειμενικά, μετρήσιμα και επαληθεύσιμα κριτήρια που λαμβάνουν υπόψη την ικανότητα των κρατών μελών να απορροφήσουν και να εντάξουν πρόσφυγες και συνοδεύονται από κατάλληλους συντελεστές στάθμισης που αντικατοπτρίζουν τη σχετική σημασία των εν λόγω κριτηρίων.

«**Επανεγκατάσταση**» : Η μεταφορά μεμονωμένων εκτοπισμένων ατόμων που έχουν σαφή ανάγκη διεθνούς προστασίας, κατόπιν αιτήσεως της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και σε συμφωνία με τη χώρα επανεγκατάστασης, από μια τρίτη χώρα σε ένα κράτος μέλος, όπου θα γίνουν δεκτοί και θα τους χορηγηθεί άδεια διαμονής και άλλα δικαιώματα συγκρίσιμα με εκείνα που χορηγούνται σε δικαιούχο διεθνούς προστασίας. Το σύστημα αυτό θα καλύπτει όλα τα κράτη μέλη.

1.4 Διεθνείς συνθήκες, συμφωνίες και συμβάσεις.

Η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 υπήρξε η πρώτη διεθνής συμφωνία που κάλυπτε τις πιο ουσιαστικές πλευρές της ζωής των προσφύγων. Καθορίζει μια σειρά θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τα οποία θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ίδια με τις ελευθερίες που απολαμβάνουν οι αλλοδαποί υπήκοοι μιας χώρας ή και σε μερικές περιπτώσεις και οι ίδιοι οι πολίτες της χώρας.

Τη Σύμβαση της Γενεύης ακολούθησε το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης το 1967, το οποίο αφαιρεί τους γεωγραφικούς και χρονικούς περιορισμούς που έθετε η αρχική Σύμβαση σύμφωνα με τους οποίους μόνο άτομα που εμπλέκονταν στα γεγονότα που συνέβησαν στην Ευρώπη πριν την 1η Ιανουαρίου του 1951, μπορούσαν να υποβάλουν αίτηση ασύλου.

Η ελεύθερη μετακίνηση προσώπων, υπηρεσιών, εμπορευμάτων και κεφαλαίων εισήχθη για πρώτη φορά με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Η «Ομάδα Μετανάστευσης» του 1986 και η «Ομάδα Εθνικών Συντονιστών σε Θέματα Μετανάστευσης» του 1988 πλαισίωσαν τις διατάξεις της Συνθήκης Σένγκεν, η οποία υπεγράφη το 1985 στο

⁴ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 248 / 80. Απόφαση (ΕΕ) 2015/1523 του Συμβουλίου της 14ης Σεπτεμβρίου 2015 για τη θέσπιση προσωρινών μέτρων στον τομέα της διεθνούς προστασίας υπέρ της Ιταλίας και της Ελλάδας. Απόφαση (ΕΕ) 2015/1601 του Συμβουλίου της 22ας Σεπτεμβρίου 2015 για τη θέσπιση προσωρινών μέτρων στον τομέα της διεθνούς προστασίας υπέρ της Ιταλίας και της Ελλάδας.

Λουξεμβούργο. Παρότι η Σύμβαση Εφαρμογής της Συνθήκης Σένγκεν υπεγράφη ένα χρόνο αργότερα, η Συνθήκη μπήκε σε ουσιαστική εφαρμογή μόλις το 1995, δημιουργώντας τη Ζώνη Σένγκεν και ενσωματώθηκε στο νομικό πλαίσιο της Ε.Ε. με τη συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997.

Ενώ η σπουδαιότητα της Συνθήκης Σένγκεν είναι αδιαμφισβήτητη στο πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρώπη, δεν θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε το ίδιο και για την Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992), η οποία ενώ ανακήρυξε τα ζητήματα του ασύλου και της μετανάστευσης ως «κοινού ενδιαφέροντος» και τα κατέταξε στον τρίτο πυλώνα της Κοινότητας, αυτά δυστυχώς υποβιβάστηκαν από τις συμπεριφορές των ίδιων των κρατών μελών, τα οποία χρησιμοποιώντας το δικαίωμα της αρνησικυρίας και προωθώντας τις εθνικές τους πολιτικές, παρακώλυαν συστηματικά τις αντίστοιχες ενωσιακές.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1999, έδωσε νέα ώθηση στην κοινοτικοποίηση της μεταναστευτικής πολιτικής, αποτελώντας μέχρι και σήμερα θεμέλιο λίθο των διαδικασιών που αφορούν τη μετανάστευση.

Στα Συμπεράσματα του Τάμπερε το 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τόνισε επίσης την μεγάλη σημασία που αποδίδεται στην προστασία κατά την διαδικασία εναρμόνισης στον τομέα του ασύλου, «εγκαθιδρύοντας ένα Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου, βασισμένο στην πλήρη και απόλυτη εφαρμογή της Σύμβασης της Γενεύης».

Το 2000 υιοθετήθηκε στη Νίκαια ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε., ο οποίος παρότι δεν είναι δεσμευτικός, καταγράφει τα θεμελιώδη δικαιώματα των ευρωπαίων πολιτών, αλλά και των νομίμων μεταναστών.

Το 2004, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε στη Χάγη την ενίσχυση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης θέτοντας ένα πλαίσιο πολιτικών. Δόθηκε έμφαση σε περισσότερο συντονισμένες δράσεις για τη μετανάστευση και στη διαμόρφωση ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου.

Το πρόγραμμα της Χάγης ακολούθησε η Συνθήκη της Λισαβόνας (Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης) το 2009. Τα άρθρα 78 και 79 της ΣΛΕΕ θίγουν το ζήτημα της μεταναστευτικής πολιτικής, ορίζοντας σε επίπεδο πρωτογενούς δικαίου της Ε.Ε. την ανάπτυξη μιας κοινής πολιτικής στον τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης.

Την περίοδο 2010-2014 τέθηκε σε εφαρμογή το πρόγραμμα της Στοκχόλμης, το οποίο σε εφαρμογή των αρχών της Συνθήκης της Λισαβόνας, αποτέλεσε τον οδικό χάρτη της Ένωσης για τη δημιουργία ενός χώρου δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας.

Τέλος, ο Κανονισμός III του Δουβλίνου (604/2013/ΕΕ) θεσπίζει τα κριτήρια και τους μηχανισμούς για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα. Μετά την τεράστια μεταναστευτική κρίση των τελευταίων ετών, κατατέθηκε πρόταση αναθεώρησης του Κανονισμού, ήδη από τον Μάιο του 2016 και έκτοτε οι συζητήσεις συνεχίζονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 Ιστορική αναδρομή του προβλήματος της μετανάστευσης, με έμφαση από το 2015 έως και σήμερα.

Στην Ελλάδα, το φαινόμενο της μετανάστευσης μετρά αρκετά χρόνια. Η στρατηγική της θέση μεταξύ Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής, η παρουσία της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η εύκολη πρόσβαση δια θαλάσσης, αλλά και οι κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που επικράτησαν κατά καιρούς, την καθιστούσαν συχνά «ελκυστικό» προορισμό για τα μεταναστευτικά ρεύματα.

Η πρώτη είσοδος μεταναστών στη χώρα πραγματοποιήθηκε το 1923, ύστερα από τη Μικρασιατική καταστροφή και τη Συνθήκη της «Λωζάννης». Τότε, στο πλαίσιο της ανταλλαγής πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, μετακινήθηκαν προς την Ελλάδα 1.660.000 Έλληνες της Μικράς Ασίας ενώ έφυγαν από την Ελλάδα προς την Τουρκία 670.000 Τούρκοι (ΓΕΕΘΑ, 1923).

Μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, και ιδίως από το 1955 και έπειτα, οι Έλληνες άρχισαν να μεταναστεύουν σε δυτικές και ευρωπαϊκές χώρες (ΕΚΚΕ, 1999). Το 1970 καταγράφεται νέο κύμα μεταναστευτικών ροών με τη διαφορά ότι η Ελλάδα πλέον αποτελεί και χώρα υποδοχής μεταναστών ως εργατικό δυναμικό. Πρόκειται για αλλοδαπούς, αλλά και παλιννοστούντες Έλληνες κυρίως από την τότε Δυτική Γερμανία και χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

Μετά το 1990 η Ελλάδα μεταβάλλεται ξεκάθαρα πια από χώρα εξόδου σε χώρα εισόδου. Την περίοδο αυτή, η χώρα υπέστη ένα ισχυρό σοκ όταν δέχτηκε υψηλό ποσοστό οικονομικών μεταναστών δεδομένου του πληθυσμού και του εργατικού δυναμικού τους. Το άνοιγμα των συνόρων με την Αλβανία το 1991, ο πόλεμος στην πρώην Γιουγκοσλαβία αλλά και η διάλυση του πρώην σοβιετικού μπλοκ, σήμαναν τεράστια εισροή μεταναστών τόσο από την Αλβανία, όσο και από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα οι μετανάστες που εισρέουν στην Ελλάδα αποτελούνται κυρίως από Αλβανούς, σε ποσοστό περίπου 50%, και άλλους Ευρωπαίους πολίτες. (Κοιλιάρη, 1997). Οι κύριες πύλες εισόδου εμφανίζονται στα χερσαία σύνορα τόσο στα Ελληνοαλβανικά όσο και στα Ελληνοτουρκικά.

Το 2012, η κυβέρνηση αποφασίζει να υιοθετήσει μια πιο σκληρή πολιτική αναφορικά με τη μη νόμιμη μετανάστευση. Προκειμένου να έχει καλύτερο έλεγχο, εφαρμόζει τη λεγόμενη επιχείρηση ΑΣΠΙΔΑ στα σύνορα αλλά και τον Ξένο Δία στις πόλεις.

Το 2014, η Ελλάδα εφάρμοσε σκληρά μέτρα αναχαίτισης και αντικίνητρα όπως η κράτηση και οι επαναπροωθήσεις, ωστόσο ο αριθμός των ροών από τη θάλασσα τριπλασιάστηκε σε σχέση με το 2013.

Μέχρι το 2013, η Ελλάδα δεχόταν μικτές ροές, κατά κύριο λόγο μεταναστευτικές, ενώ από το 2014 οι ροές άρχισαν να περιλαμβάνουν ολοένα και περισσότερους «prima facie» πρόσφυγες. Ήδη στις αρχές του 2015 οι ροές ήταν, στην πλειοψηφία τους, προσφυγικές. Σε αντίθεση με τα προηγούμενα χρόνια, το 2015 η Ελλάδα ήταν η χώρα που αποτέλεσε το πρώτο σημείο εισόδου για την Ευρώπη.

Η αλλαγή κυβερνητικού συνασπισμού στην εξουσία, έφερε και αλλαγή στην φιλοσοφία απέναντι στο μεταναστευτικό. Από την πολιτική της κράτησης, η Ελλάδα περνάει στην πολιτική της μη – ύπαρξης κλειστών δομών. Με την δημιουργία των «Κέντρων Πρώτης Υποδοχής» επιδιώχθηκε η καλύτερη διαχείριση των μικτών ροών (μεταναστών και προσφύγων) στα σημεία εισόδου της χώρας. Αφορούν όλους τους νεοεισερχομένους, προκειμένου να γίνει μια πρώτη καταγραφή και ταυτοποίησή τους (διαπίστωση προφίλ και αναγκών), εντοπισμός των αιτούντων άσυλο, διεξαγωγή ιατρικού ελέγχου και παροχή απαραίτητης μέριμνας όπου χρειάζεται (UNHCR, 2012). Αυτή η αλλαγή πολιτικής συνέπεσε και με το μεγάλο κύμα μετανάστευσης του 2015, γεγονός που μετέτρεψε το μεταναστευτικό πρόβλημα από ελληνικό, σε ευρωπαϊκό.

Παρά το γεγονός ότι οι αφίξεις⁵ παρουσίαζαν γεωμετρική αύξηση στα ελληνoturκικά θαλάσσια σύνορα από τον Ιανουάριο του 2015, ο Απρίλιος ήταν ο μήνας της ραγδαίας αλλαγής με τον αριθμό των νεοεισερχομένων σχεδόν να διπλασιάζεται. Ο αριθμός των αφίξεων από τον Αύγουστο και έπειτα, εκτινάχτηκε ξεπερνώντας τις 100.000 ανά μήνα. Η πλειοψηφία των αφίξεων σημειώθηκε τον Οκτώβριο, που παραδοσιακά αποτελεί τον μήνα με τις μεγαλύτερες αφίξεις κατ' έτος, με 211.663 εισόδους συνολικά και 8.700 ημερησίως.

Το Μάιο του 2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε την Ευρωπαϊκή Ατζέντα⁶ για τη Μετανάστευση σε μια προσπάθεια διαχείρισης του προσφυγικού ζητήματος, επί τη βάση ενός μακροπρόθεσμου σχεδίου, με βασικούς άξονες το άσυλο, τη διαχείριση των ροών και την προστασία των συνόρων. Η Ελλάδα δεσμεύτηκε για τη δημιουργία Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης στα σημεία εισόδου που υποδέχονται μεγάλο αριθμό αφίξεων, και συγκεκριμένα στη Λέσβο, τη Σάμο, τη Χίο, την Κω και τη Λέρο. Στα κέντρα αυτά αναπτύχθηκε η λειτουργική υποστήριξη εμπειρογνομόνων της FRONTEX, της EUROPOL και της EASO, που συνεπικουρούν σε όλες τις διαδικασίες που αφορούν τους νεοεισερχόμενους πολίτες τρίτων χωρών.

Η ασφυκτική πίεση στα νησιά του Αιγαίου μεταφέρθηκε στην ενδοχώρα και συγκεκριμένα στην Αθήνα, λόγω της ακτοπολικής σύνδεσης με το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας, τον Πειραιά. Το καλοκαίρι του 2015, χιλιάδες άνθρωποι που κατέφθαναν στο λιμάνι του Πειραιά διέμεναν σε κεντρικά σημεία της Αθήνας, όπως η πλατεία Βικτωρίας και το Πεδίον του Αρεως, που αποτέλεσαν τα βασικά σημεία συγκέντρωσης και διεκπεραίωσης των υποθέσεων των ανθρώπων αυτών, πριν πάρουν τον «βαλκανικό διάδρομο».

Παράλληλα, η Ειδομένη, ένα μικρό χωριό στα σύνορα της Ελλάδας με την Βόρεια Μακεδονία, αποτέλεσε τον τελευταίο κρίκο στην αλυσίδα της μετακίνησης των νεοεισαχθέντων προσφύγων - μεταναστών στην Ελλάδα, στην προσπάθειά τους να μεταβούν σε άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω του βαλκανικού διαδρόμου. Αξίζει να σημειωθεί ότι περίπου 5.000 άνθρωποι διέσχισαν σε καθημερινή βάση τα σύνορα.

Περιοδικά κλεισίματα των συνόρων σημειώθηκαν αρκετές φορές όλη την προηγούμενη περίοδο, για ώρες ή και μέρες. Η αλλαγή στην πολιτική διέλευσης, ωστόσο, επήλθε στις 20 Νοεμβρίου 2015, όταν η Βόρεια Μακεδονία απαγόρευσε την καθολική

⁵ Προσφυγική Κρίση 2015. Τα δεδομένα», Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού Εξωτερικών, Ελληνική Δημοκρατία, Ιανουάριος 2016.

⁶ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διοργανικός φάκελος 2016/0035(NLE), Βρυξέλλες, 12 Φεβρουαρίου 2016, 5985/16.

είσοδο στο έδαφός της, επιτρέποντάς την μόνο σε υπηκόους Συρίας, Ιράκ και Αφγανιστάν, κάτι που οδήγησε σε υπερσυγκέντρωση ατόμων στον προσωρινό καταυλισμό.

Οι αφίξεις παρέμειναν ιδιαίτερα υψηλές τους χειμερινούς μήνες του 2015 και στις αρχές του 2016, παρά το γεγονός ότι οι καιρικές συνθήκες δεν ευνοούσαν το ταξίδι. Συγκεκριμένα, τον Ιανουάριο του 2016 οι αφίξεις από τα ελληνοτουρκικά θαλάσσια σύνορα ανήλθαν σε 66.233, ενώ το Φεβρουάριο του 2016, παρότι στα μέσα του μήνα σημειώθηκε μικρή μείωση των αφίξεων εξαιτίας των δύσκολων καιρικών συνθηκών που επικρατούσαν στο Αιγαίο, οι ροές ανήλθαν σε 27.555. Αυτό συνέβη επειδή το κόστος του ταξιδιού μειώθηκε εξαιτίας του αυξημένου κινδύνου, αλλά και επειδή εντάθηκε ο φόβος για ενδεχόμενο σφράγισμα των συνόρων.

Στις 21 Ιανουαρίου 2016, οι αρχές της Βόρειας Μακεδονίας προχώρησαν σε νέο περιορισμό, βάση του οποίου επιτρεπόταν η είσοδος μόνο σε υπηκόους των τριών χωρών που δήλωναν ότι ο προορισμός τους ήταν η Γερμανία και η Αυστρία. Οι περιορισμοί συνεχίζονται και διευρύνονται στις 20 και 21 Φεβρουαρίου 2016, καθώς πλέον επιτρέπεται η διέλευση μόνο σε Ιρακινούς και Σύριους. Οι τελευταίοι πολίτες τρίτων χωρών διέσχισαν τα σύνορα στις 05 Μαρτίου 2016 καθώς έκτοτε εφαρμόστηκε το πλήρες κλείσιμο των συνόρων. Η χρήση βίας στα σύνορα αυξήθηκε και οι βίαιες επαναπροωθήσεις προς την Ελλάδα αποτελούσαν καθημερινό φαινόμενο.

Στις 12 Φεβρουαρίου 2016, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέδωσε σύσταση⁷ για την αντιμετώπιση των σοβαρών ελλείψεων που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο αξιολόγησης της εφαρμογής του κεκτημένου του Σένγκεν στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων από την Ελλάδα. Με τη σύσταση αυτή προτείνονται στην Ελλάδα διορθωτικά μέτρα για την αντιμετώπιση αυτών των ελλείψεων.

Στις 21 Φεβρουαρίου 2016, στον αγώνα της Ελληνικής κυβέρνησης με το χρόνο, τη στιγμή που πυκνώνουν τα σύννεφα που κάνουν λόγο για αποπομπή της χώρας από το χώρο Σένγκεν, με το άρθρο 96 του Ν.4368/2016 η κυβέρνηση εμπλέκει το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας στον ανελέητο αγώνα δρόμου για την δημιουργία πέντε «HOT SPOT» στα νησιά του Αιγαίου και δύο (2) Προσωρινών Δομών Φιλοξενίας Προσφύγων στην ενδοχώρα.

Στις 18 Μαρτίου 2016, με τη «Κοινή Δήλωση ΕΕ – Τουρκία»⁸, οι αρχηγοί κρατών – μελών, στην τρίτη κατά σειρά συνάντησή τους με τον Τούρκο πρωθυπουργό, επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους να εφαρμόσουν το κοινό σχέδιο δράσης που ενεργοποιήθηκε στις 29 Νοεμβρίου 2015 και να λάβουν σειρά νέων μέτρων, προκειμένου να δώσουν τέλος στην παράτυπη μετανάστευση από την Τουρκία στην Ε.Ε. Στο πλαίσιο αυτό συμφωνήθηκε η επιστροφή στην Τουρκία όλων όσων φθάνουν παράτυπα στα ελληνικά νησιά από τις 20 Μαρτίου 2016 και μετά. Η Ελλάδα φέρει το μεγαλύτερο ευρωπαϊκό βάρος υλοποίησης της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας.

Δυστυχώς, ούτε η Τουρκία αλλά ούτε και η Ελλάδα κατάφεραν να εφαρμόσουν την Κοινή Δήλωση ΕΕ – Τουρκίας. Τα νομικά ελλείμματα της συμφωνίας έχουν υπογραμμισθεί

⁷ Η Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τη Μετανάστευση. (http://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_15_4956)

⁸ Κοινή Δήλωση ΕΕ – Τουρκίας, 18 Μαρτίου 2016. (<http://consilium.europa.eu/el/press-release/2016/03/18/eu-turkey-statement/>)

και επικριθεί από διεθνείς οργανώσεις δικαιωμάτων όπως της Διεθνούς Αμνηστίας και από διεθνείς οργανισμούς όπως η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ⁹.

Οι ελληνικές αρχές, μετά την ολοκλήρωση των πέντε Κέντρων Πρώτης Υποδοχής (HOT SPOTS) στα νησιά, δημιούργησαν οργανωμένες Δομές Φιλοξενίας Προσφύγων στην ενδοχώρα, καταργώντας αυτοσχέδιους καταυλισμούς και υλοποιώντας επιχειρήσεις ειρηνικής εκκένωσης ακατάλληλων χώρων διαμονής, όπως στην Ειδομένη. Εκτός από τις κρατικές Δομές Φιλοξενίας λειτουργούν επίσης ποικίλοι χώροι φιλοξενίας υπό την αιγίδα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) καθώς και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Ενώ οι ροές μετά τη Κοινή Δήλωση ΕΕ – Τουρκίας μειώθηκαν σημαντικά σε σχέση με το 2015, το κλείσιμο του «Βαλκανικού διαδρόμου» δημιούργησε μια κατάσταση εγκλωβισμού για χιλιάδες πρόσφυγες- μετανάστες. Τα πέντε «HOT SPOT» στα νησιά του Αιγαίου (Λέσβο, Κω, Σάμο, Χίο και Λέρο) έχουν ήδη ξεπεράσει τις δυνατότητες φιλοξενίας προσφύγων κατά πολύ με αποτέλεσμα οι συνθήκες διαβίωσης να μην είναι καλές. Έτσι, αρχίζει μία διαδικασία μεταφοράς προσφύγων προς τις Δομές Φιλοξενίας της ενδοχώρας, με σκοπό την αποσυμφόρηση των νησιών.

Τον συντονισμό είχε αναλάβει το Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης (ΚΕ.Σ.Ο.Δ.Π.) του ΥΠΕΘΑ σε συνεργασία με το Κεντρικό Επιχειρησιακό Όργανο Μετανάστευσης (ΚΕΠΟΜ), το Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου Συνόρων, Μετανάστευσης και Ασύλου (Ε.Σ.Κ.Ε.Σ.Μ.Α.), την Υπηρεσία Ασύλου και την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής.

Το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής ιδρύθηκε στις 4 Νοεμβρίου 2016 με το Προεδρικό Διάταγμα 123/2016, και τον συντονισμό πλέον ανέλαβε ο Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής, αν και ο κύριος πυλώνας υλοποίησης παρέμεινε το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας.

Σύμφωνα με στοιχεία, που παρατίθενται από το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, οι ροές προσφύγων και μεταναστών ήταν αυξημένες το 2018 έναντι του 2017. Από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου εισήλθαν στη χώρα 32.115 άτομα έναντι 29.130 το 2017 και από τον Έβρο 15.814 άτομα έναντι 5.577 το 2017. Στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης των πέντε νησιών του Ανατολικού Αιγαίου (Λέσβος, Χίος, Σάμος, Κως και Λέρος) διέμεναν στο τέλος του 2018, 11.683 άνθρωποι. Πραγματοποιήθηκαν μεταφορές από τα νησιά στην ενδοχώρα 29.090 ατόμων, τα οποία ανήκουν κυρίως σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

Σημαντική αύξηση σημείωσαν οι αφίξεις προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα τους πρώτους εννιά μήνες του 2019. Οι αφίξεις από ξηρά και θάλασσα ανήλθαν σε 46.100, έχοντας αυξηθεί κατά 24% σε σχέση με το 2018, ενώ οι αφίξεις μόνο διά θαλάσσης αυξήθηκαν κατά 54%. Οι αφίξεις στην Ελλάδα κορυφώθηκαν τον Ιούλιο, τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο του 2019: τον Αύγουστο έφτασαν περισσότερα από 9.300 άτομα και τον Σεπτέμβριο 12.500 άτομα, κυρίως από το Αφγανιστάν και τη Συρία.

⁹ Human Rights Watch, «Q&A: The EU – Turkey Deal on Migration and Refugees», 3.3.2016. (<http://bit.ly/20TwPwK>)

Μετά τις εκλογές του Ιουλίου του 2019 και την αλλαγή της κυβέρνησης, αντικαθίσταται η πολιτική των Ανοιχτών Δομών Φιλοξενίας με Κλειστά Προαναχωρησιακά Κέντρα. Οι τέσσερις βασικοί πυλώνες της νέας μεταναστευτικής πολιτικής αφορούν, πρώτον στην καλύτερη φύλαξη των συνόρων, δεύτερον στην επιτάχυνση των διαδικασιών αίτησης και εξέτασης ασύλου, τρίτον στην αύξηση των επιστροφών, και τέταρτον στη δημιουργία κλειστών προαναχωρησιακών κέντρων με γνώμονα την αποσυμφόρηση των νησιών που έχουν «βουλιάξει» από την αύξηση των μεταναστευτικών ροών το τελευταίο χρονικό διάστημα.

Με το Προεδρικό Διάταγμα 81/2019 το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής συγχωνεύονται σε νέο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, και τον συντονισμό αναλαμβάνει ο Αναπληρωτής Υπουργός Προστασίας του Πολίτη, αρμόδιος για τη Μεταναστευτική Πολιτική.

Εξαιτίας της αύξησης των προσφυγικών – μεταναστευτικών ροών τους τελευταίους μήνες του τρέχοντος έτους, και σύμφωνα με την ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του Πρωθυπουργού, για τον καλύτερο συντονισμό των διάφορων υπηρεσιών των υπουργείων που εμπλέκονται στην μετακίνηση και μετεγκατάσταση προσφύγων στο εσωτερικό της χώρας, προκειμένου να υπάρξει αποσυμφόρηση των νησιών, ειδικός συντονιστής ορίζεται ο Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας.

2.2 Ορισμένα δημογραφικά στοιχεία.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών¹⁰ του 2011, ο Μόνιμος Πληθυσμός της Χώρας ηλικίας ενός έτους και άνω ανήλθε σε 10.712.409 άτομα (5.249.971 άντρες και 5.462.438 γυναίκες). Από τα αποτελέσματα της απογραφής προκύπτει ότι 9.904.286 άτομα έχουν ελληνική υπηκοότητα, 199.121 άτομα έχουν υπηκοότητα άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 708.054 άτομα έχουν υπηκοότητα λοιπών χωρών και 4.825 άτομα είναι χωρίς υπηκοότητα ή έχουν αδιευκρίνιστη υπηκοότητα.

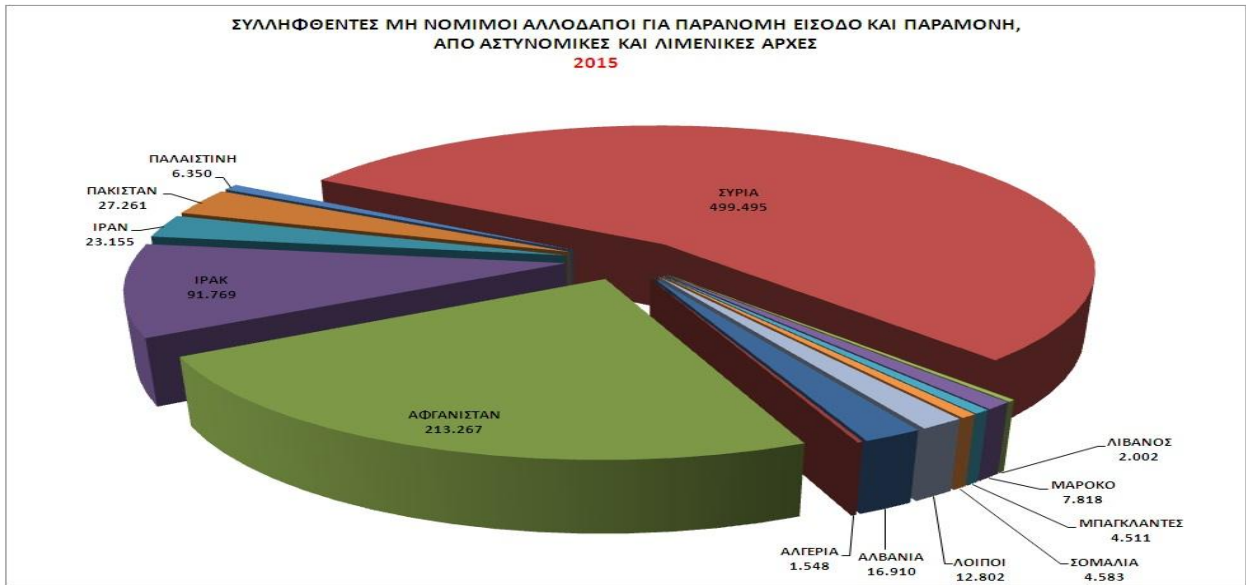
Κατά την τελευταία πενταετία πριν την Απογραφή 2011, από τα άτομα αυτά 318.152, ποσοστό 3,1%, εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα από χώρες του εξωτερικού ενώ τα υπόλοιπα 9.960.891 είτε δεν μετακινήθηκαν από τη Δημοτική / Τοπική Κοινότητα μόνιμης διαμονής τους (8.884.631 άτομα, ποσοστό 86,4%) είτε μετακινήθηκαν από την Δημοτική / Τοπική Κοινότητα μόνιμης διαμονής τους (1.076.260 άτομα, ποσοστό 10,5%) σε άλλη Δημοτική / Τοπική Κοινότητα της Χώρας. Το σύνολο των εγκατασταθέντων στη Χώρα μας κατά το τελευταίο έτος πριν την Απογραφή, ανήλθε σε 79.554 άτομα (43.341 άνδρες και 36.213 γυναίκες) από τους οποίους οι 33.751 (ποσοστό 42,4%) είχαν ελληνική υπηκοότητα και οι 45.803 (ποσοστό 57,6%) άλλη υπηκοότητα.

2.3 Εισροές και εκροές Μεταναστευτικών Ροών από το 2015 έως σήμερα

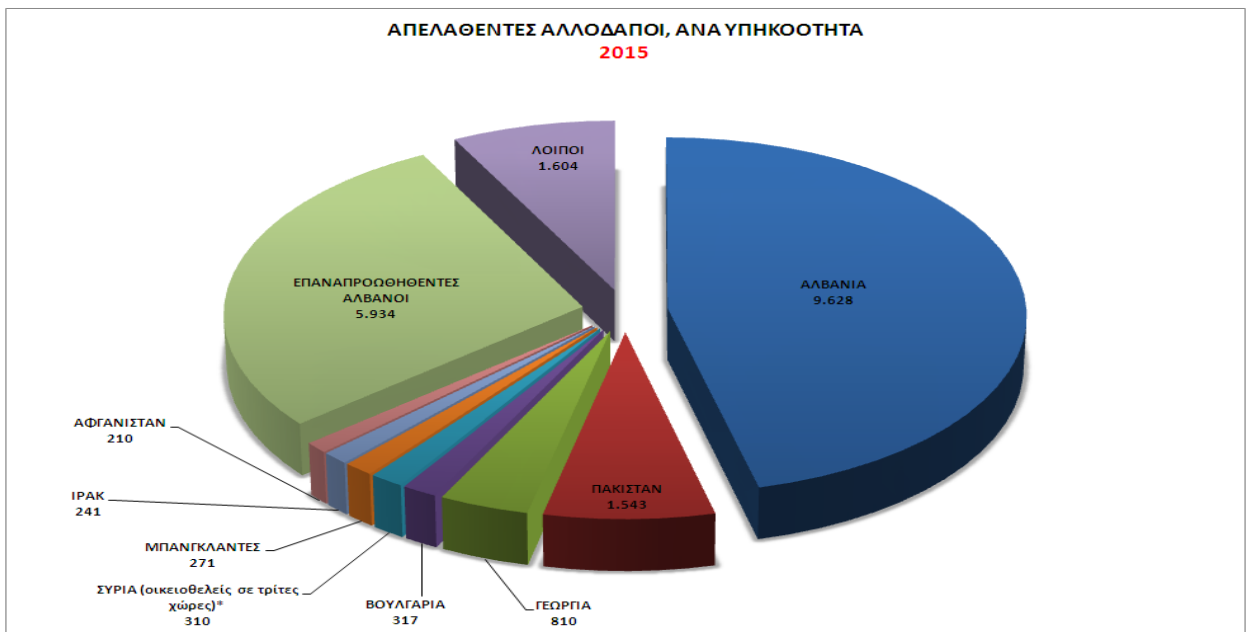
Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας¹¹, το 2015 καταγράφηκαν 911.471 συλλήψεις μη νόμιμων αλλοδαπών για παράνομη είσοδο και παραμονή, από τις αστυνομικές και λιμενικές αρχές της χώρας. Στο παρακάτω διάγραμμα αναλύεται η εθνικότητα των συλληφθέντων.

¹⁰ Ελληνική Στατιστική Αρχή. (<http://statistics.gr/2011-census-pop-hous>)

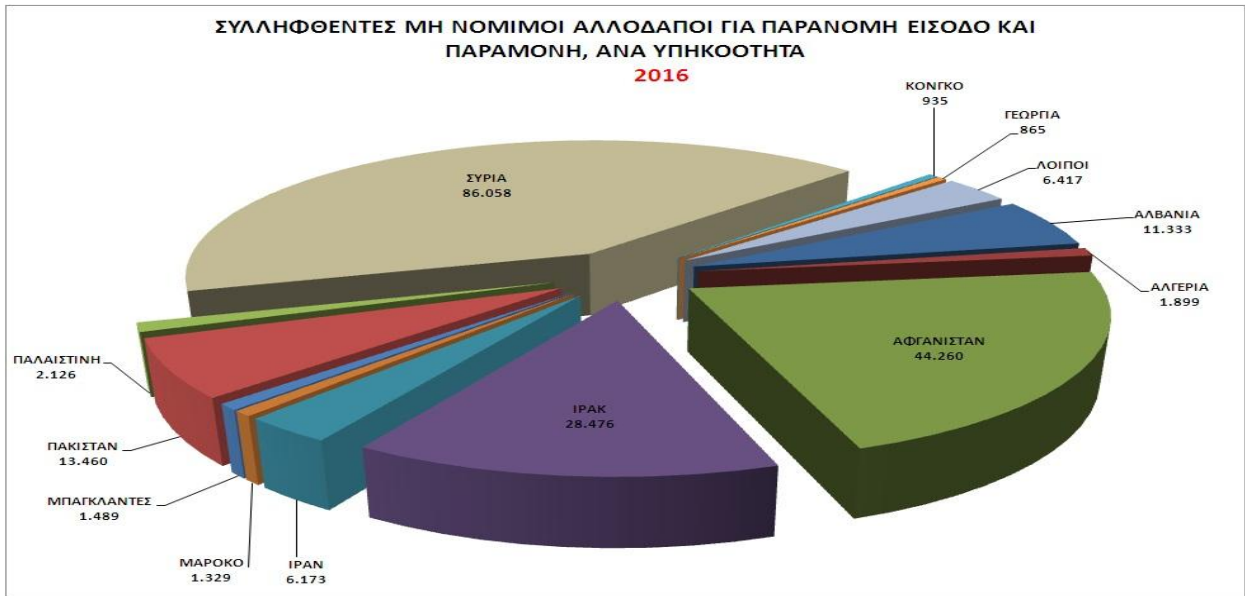
¹¹ Στατιστικά στοιχεία παράνομης μετανάστευσης. (<http://astynomia.gr>)



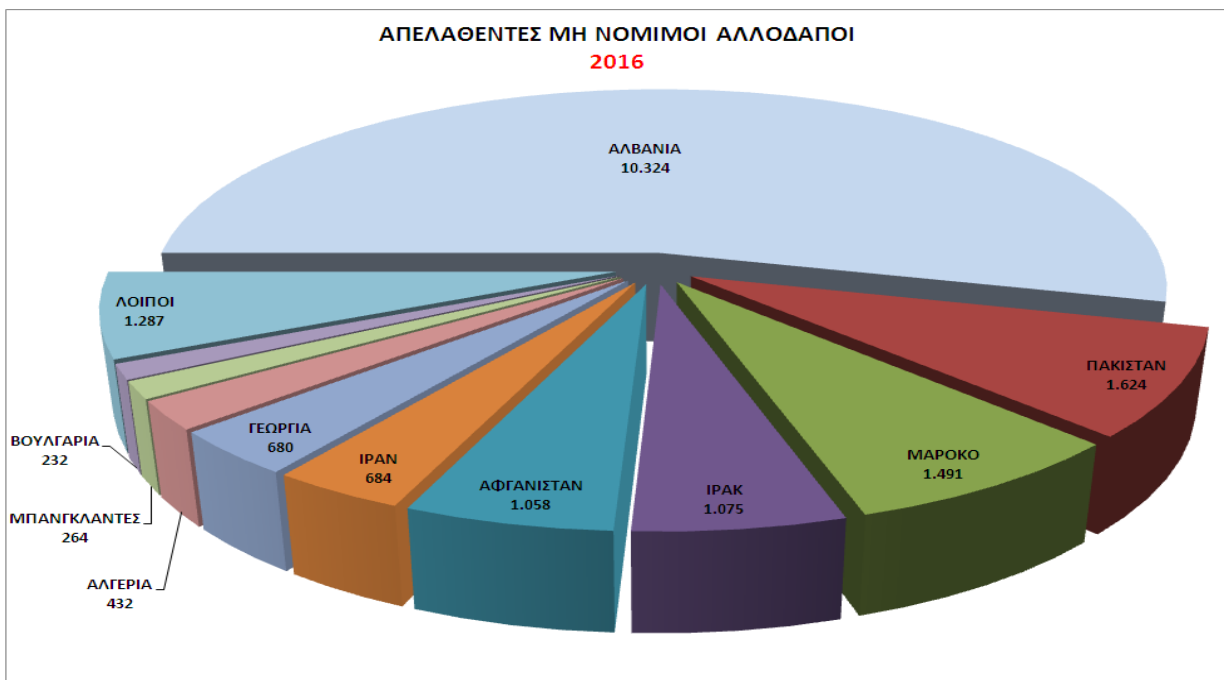
Την ίδια χρονιά οι απελάσεις υπηκόων τρίτων χωρών από την Ελλάδα ανήλθαν στα 20.558 άτομα, ενώ 310 Σύριοι επέστρεψαν οικειοθελώς σε τρίτες χώρες. Υπολογίζεται ότι από τον «Βαλκανικό Διάδρομο» έφυγαν από τη χώρα περίπου 800.000 άνθρωποι. Στο παρακάτω διάγραμμα αναλύεται η εθνικότητα των απελαθέντων.



Το 2016 καταγράφηκαν 204.820 συλλήψεις μη νόμιμων αλλοδαπών για παράνομη είσοδο και παραμονή, από τις αστυνομικές και λιμενικές αρχές της χώρας. Στο παρακάτω διάγραμμα αναλύεται η εθνικότητα των συλληφθέντων.



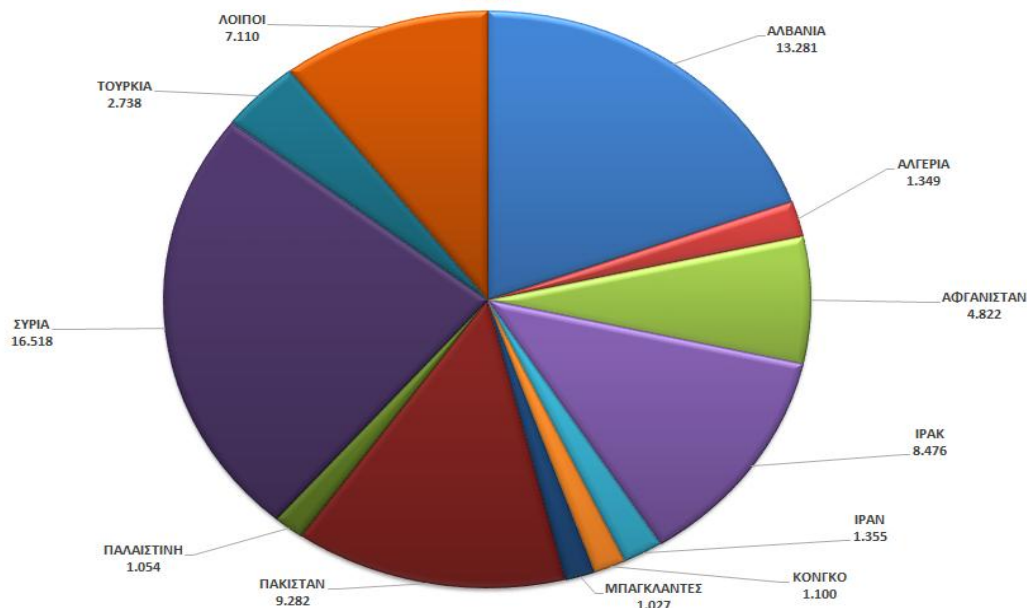
Την ίδια χρονιά οι απελάσεις υπηκόων τρίτων χωρών από την Ελλάδα ανήλθαν στα 19.151 άτομα. Υπολογίζεται ότι από τον «Βαλκανικό Διάδρομο» και μέχρι το σφράγισμα των συνόρων στις 05 Μαρτίου 2016, έφυγαν από τη χώρα περίπου 300.000 άνθρωποι. Στο παρακάτω διάγραμμα αναλύεται η εθνικότητα των απελαθέντων.



Το 2017 καταγράφηκαν 68.112 συλλήψεις μη νόμιμων αλλοδαπών για παράνομη είσοδο και παραμονή, από τις αστυνομικές και λιμενικές αρχές της χώρας. Στο παρακάτω διάγραμμα αναλύεται η εθνικότητα των συλληφθέντων.

Συλληφθέντες μη νόμιμοι αλλοδαποί για παράνομη είσοδο και παραμονή,
από Αστυνομικές και Λιμενικές Αρχές, ανά υπηκοότητα

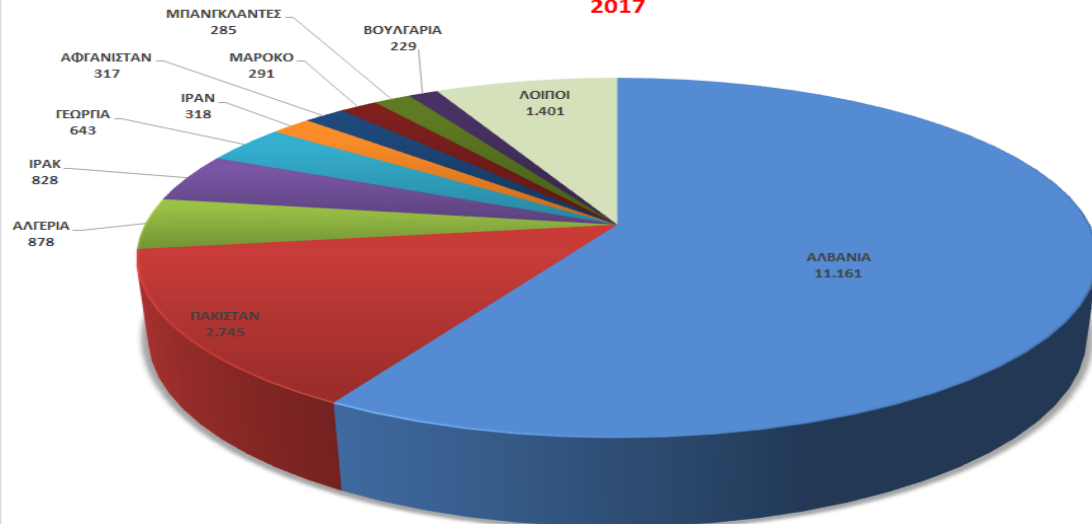
2017



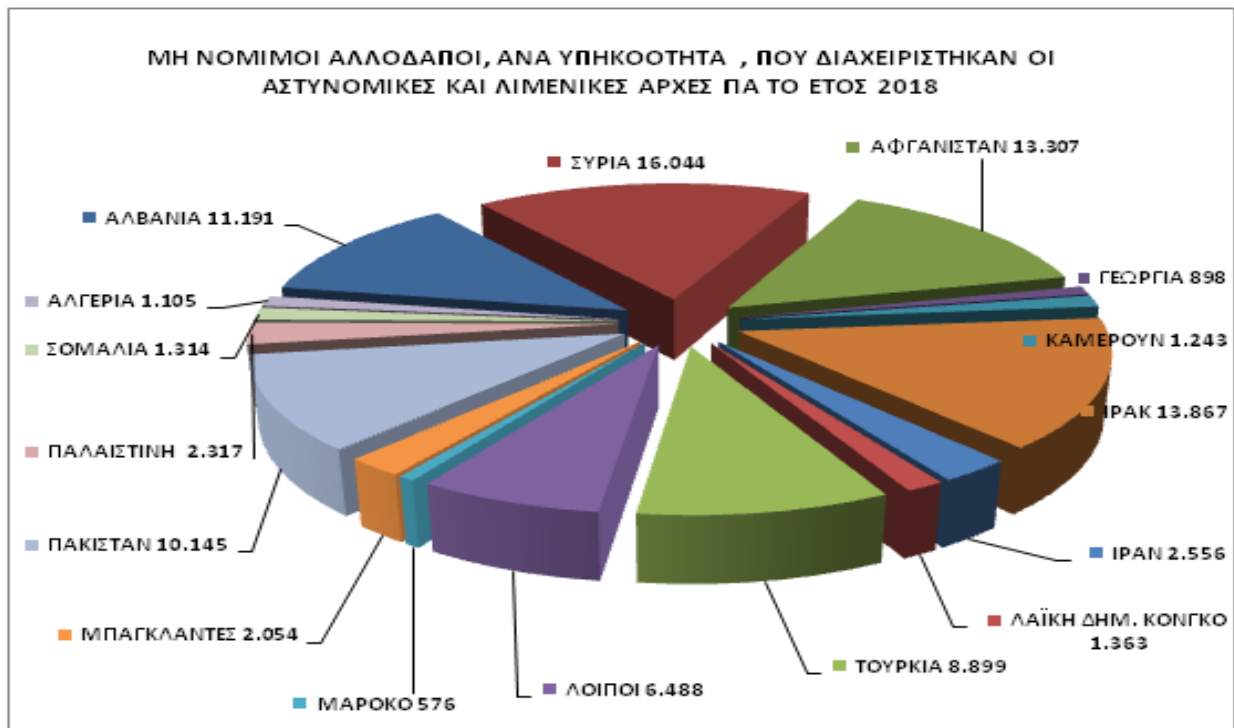
Την ίδια χρονιά οι απελάσεις υπηκόων τρίτων χωρών από την Ελλάδα ανήλθαν στα 19.096 άτομα. Στο παρακάτω διάγραμμα αναλύεται η εθνικότητα των απελαθέντων.

Απελαθέντες μη νόμιμοι αλλοδαποί, ανά υπηκοότητα

2017

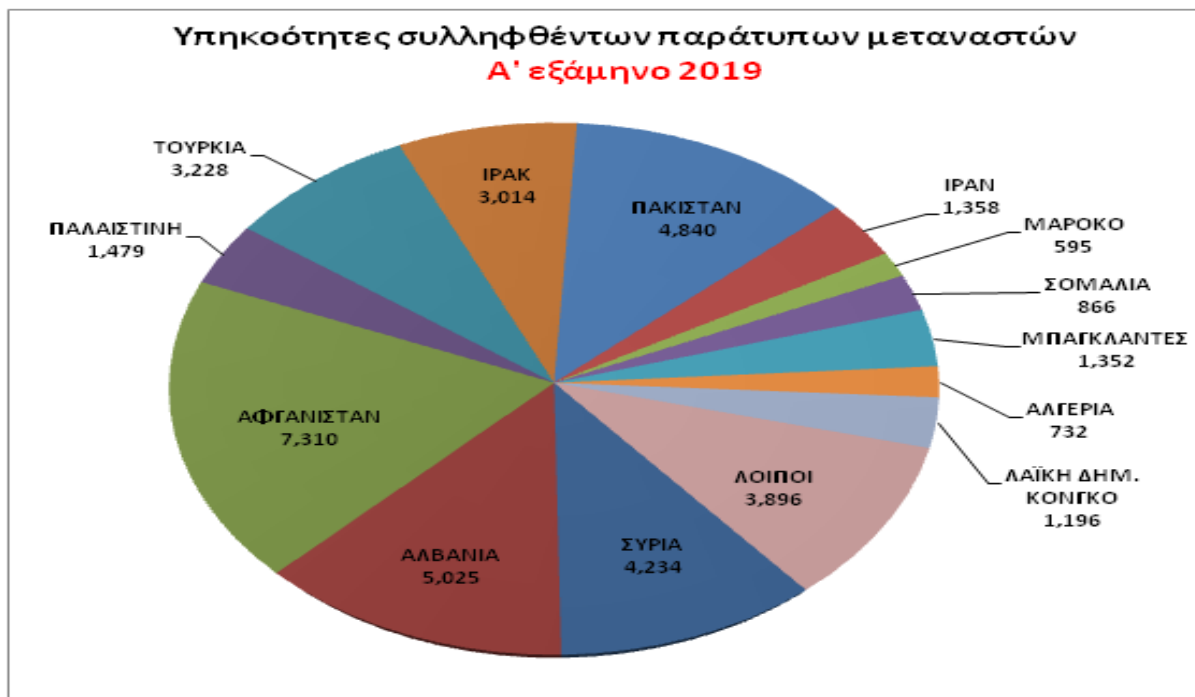


Το 2018 καταγράφηκαν 93.367 συλλήψεις μη νόμιμων αλλοδαπών για παράνομη είσοδο και παραμονή, από τις αστυνομικές και λιμενικές αρχές της χώρας. Στο παρακάτω διάγραμμα αναλύεται η εθνικότητα των συλληφθέντων.



Την ίδια χρονιά οι απελάσεις υπηκόων τρίτων χωρών από την Ελλάδα ανήλθαν στα 12.744 άτομα.

Το πρώτο εξάμηνο του 2019 καταγράφηκαν 39.125 συλλήψεις μη νόμιμων αλλοδαπών για παράνομη είσοδο και παραμονή, από τις αστυνομικές και λιμενικές αρχές της χώρας. Την ίδια χρονιά οι απελάσεις υπηκόων τρίτων χωρών από την Ελλάδα ανήλθαν στα 5.331 άτομα. Στο παρακάτω διάγραμμα αναλύεται η εθνικότητα των συλληφθέντων.



Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες οι αφίξεις από ξηρά και θάλασσα τους πρώτους δέκα μήνες του 2019 ανήλθαν σε 55.348 άτομα.

2.4 Άσυλο

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου¹² από τις 07 Ιουνίου 2013 έως τις 30 Σεπτεμβρίου 2019 υποβλήθηκαν συνολικά **252.643** αιτήσεις ασύλου. Στον παρακάτω πίνακα αναλύονται οι αιτήσεις ασύλου ανά έτος.

Έτος	Αριθμός Αιτήσεων Ασύλου
2013	4.814
2014	9.431
2015	13.187
2016	51.053
2017	58.638
2018	66.966
2019	48.554

Από το σύνολο των αιτήσεων οι καταληκτικές αποφάσεις στη διαδικασία Α βαθμού ανέρχονται στις 184.783. Από αυτές έχουν λάβει το προσφυγικό καθεστώς 39.713 άτομα, καθεστώς επικουρικής προστασίας 7.373 άτομα ενώ έχουν απορριφθεί επί της ουσίας 54.703 αιτήσεις. Επιπλέον 33.539 άτομα έχουν ζητήσει την διακοπή ή την παραίτηση της αίτησης ασύλου. Επίσης, 49.455 αποφάσεις υπάγονται στην κατηγορία απαράδεκτου λόγω της εφαρμογής της αρχής της ασφαλούς χώρας (διαδικασίες επανεισδοχής), είτε λόγω αποδοχής από άλλο κράτος –μέλος (Κανονισμός Δουβλίνο), είτε λόγω αποδοχής από άλλο κράτος – μέλος (Πρόγραμμα Μετεγκατάστασης), είτε λόγω μεταγενέστερων αιτήσεων, είτε για τυπικούς λόγους. Τέλος οι εκκρεμείς αιτήσεις Α βαθμού ανέρχονται σε 72.054.

2.5 Παρούσα κατάσταση

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ (UNHCR), του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (IOM), και του Εθνικού Συντονιστικού Κέντρου Ελέγχου Συνόρων, Μετανάστευσης και Ασύλου (Ε.Σ.Κ.Ε.Σ.Μ.Α.) υπολογίζεται ότι στην Ελλάδα διαμένουν περίπου **106.591** πρόσφυγες – μετανάστες.

Στα πέντε νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, την 04 Νοεμβρίου 2019 διέμεναν συνολικά **35.630**¹³ άτομα, εκ των οποίων τα 31.925 άτομα διαμένουν στα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής και Ταυτοποίησης (HOT SPOT), η δυνατότητα φιλοξενίας των οποίων ανέρχεται σε 8.092 θέσεις.

Στις Δομές Φιλοξενίας Προσφύγων – Μεταναστών στην ενδοχώρα, που παρακολουθούνται από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) σε συνεργασία με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), διαμένουν περίπου **23.365** άτομα.

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες συνεργάζεται με την ελληνική Κυβέρνηση, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για την παροχή

¹² Greek_Asylum_Service_data_November_2019_gr.pdf (<http://asylo.gov.gr>)

¹³ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη: Αποτύπωση της εθνικής εικόνας κατάστασης για το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα. (<http://infocrisis.gov.gr>)

στέγασης σε διαμερίσματα και τη στήριξη μέσω προπληρωμένων καρτών των προσφύγων και αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα, στο πλαίσιο του προγράμματος Στήριξης Έκτακτης Ανάγκης για την Ένταξη και τη Στέγαση – ESTIA, με την χρηματοδότηση του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πρόγραμμα «ESTIA» διαμένουν συνολικά **21.556** άτομα, εκ των οποίων τα 7.271 άτομα έχουν λάβει ήδη καθεστώς προστασίας ασύλου και βρίσκονται σε πρόγραμμα ένταξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 Οι δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας για την αντιμετώπιση του προσφυγικού – μεταναστευτικού ζητήματος

Η μετανάστευση και η μεταναστευτική πολιτική στην ευρωπαϊκή ήπειρο ορίζονται και χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη και τη δράση ισχυρών και συγκροτημένων εθνικών κρατών, τόσο ως προς τις πολυπληθείς πληθυσμιακές μετακινήσεις όσο και ως προς τις πολιτικές διευθετήσεις και τις πολεμικές συρράξεις. Η ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική είχε ως στόχο τη ρύθμιση ζητημάτων κατανομής και ανταλλαγής πληθυσμών και όχι να «επανδρώσει» τις ήδη συγκροτημένες κοινωνίες της με νέους πληθυσμούς, όπως ήταν η περίπτωση της αμερικανικής ηπείρου. Έτσι, οι μεταναστευτικές πολιτικές της Ευρώπης ήταν άμεσα συνδεδεμένες και άρα προσδιορισμένες από την ιδιαίτερη διαδικασία συγκρότησης των εθνικών κρατών (Μπάγκαβος Χ., Παπαδοπούλου Δ., 2006).

Οι πολιτικές που αφορούν τη μετανάστευση θεωρούνται ότι άπτονται της αρχής της εθνικής κυριαρχίας και αυτονομίας των Κρατών – Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, εδώ και δύο περίπου δεκαετίες έχει αναπτυχθεί ένα θεσμικό πλαίσιο σε ευρωπαϊκό επίπεδο που σταδιακά παίρνει τη μορφή συγκεκριμένων αξόνων πολιτικής και συνεργασίας μεταξύ των Κρατών – Μελών για μια σειρά από ζητήματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση (Λαμπριανίδης Λ., Λυμπεράκη Α., 2005).

Ως πρώτη και άμεση αντίδραση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το 2015, σχέδιο δέκα σημείων με μέτρα άμεσης εφαρμογής. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τάχθηκαν υπέρ του σχεδίου αυτού και τα κράτη μέλη δεσμεύτηκαν να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα, ιδίως προκειμένου να αποφευχθεί περαιτέρω απώλεια ανθρώπινων ζωών.

Το πρώτο τμήμα του προγράμματος δράσης για τη μετανάστευση ανταποκρίνεται στην ανάγκη για ταχεία και αποφασιστική δράση ως απάντηση στην ανθρώπινη τραγωδία σε ολόκληρη τη Μεσόγειο. Με τη δήλωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 2015 και το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου λίγες ημέρες αργότερα εκδηλώθηκε η συναίνεση όσον αφορά την αναγκαιότητα να ληφθούν ταχέως μέτρα για να σωθούν ζωές καθώς και να ενταθεί η δράση της ΕΕ. Η ταχεία αυτή αντίδραση πρέπει επίσης να αποτελέσει οδηγό για την αντίδραση της ΕΕ σε μελλοντικές κρίσεις, ανάλογα με το ποιο τμήμα των κοινών εξωτερικών συνόρων της δέχεται πιέσεις από Ανατολή έως Δύση και από Βορρά έως Νότο, ως εξής:

- α. Διάσωση ανθρώπινων ζωών στη θάλασσα.
- β. Στόχευση στα εγκληματικά δίκτυα λαθραίας διακίνησης ανθρώπων.
- γ. Ανταπόκριση στο μεγάλο όγκο αφίξεων εντός της Ε.Ε. (Μετεγκατάσταση).
- δ. Κοινή προσέγγιση για τη χορήγηση προστασίας σε εκτοπισμένα άτομα που χρήζουν προστασίας (Επανεγκατάσταση).
- ε. Συνεργασία με τρίτες χώρες για την αντιμετώπιση των μεταναστευτικών ροών στο αρχικό τους σημείο.

στ. Χρησιμοποίηση των μέσων που διαθέτει η Ε.Ε. για βοήθεια στα κράτη μέλη που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή.

ζ. Μείωση των κινήτρων για την παράτυπη μετανάστευση.

η. Διαχείριση των εσωτερικών και διασφάλιση των εξωτερικών συνόρων.

θ. Η παροχή προστασίας μέσω μιας ισχυρής κοινής πολιτικής χορήγησης ασύλου.

ι. Μία νέα πολιτική για τη νόμιμη μετανάστευση.

Το παρόν πρόγραμμα δράσης εστιάζεται κατά κύριο λόγο στην παροχή λύσεων που θα δώσουν στην Ευρώπη τη δυνατότητα να σημειώσει πρόοδο σε αυτούς τους τομείς σε βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη βάση. Προκειμένου όμως να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα αυτά με αποτελεσματικό και βιώσιμο τρόπο σε μακροπρόθεσμη βάση, η ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της μετανάστευσης πρέπει να προχωρήσει περαιτέρω. Οι πρωτοβουλίες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα δράσης θα είναι κρίσιμης σημασίας για να διαμορφωθεί μια αποτελεσματική και ισορροπημένη ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική.

Η ασφάλεια αποτελεί την υπ' αριθμόν ένα έγνοια της Ε.Ε σχετικά με το προσφυγο-μεταναστευτικό ζήτημα και έχει προ καιρού ξεπεράσει την ανθρωπιστική διάσταση. Το τετράπτυχο πάνω στο οποίο θα στηριχθεί η ευρωπαϊκή πολιτική τα επόμενα χρόνια αφορά τον έλεγχο των συνόρων, την «απόθηση» της τρομοκρατίας, τη θέσπιση κανόνων και διαδικασιών ώστε να μην επαναληφθεί το ανθρώπινο τσουνάμι του 2015 καθώς και την ανάπτυξη ενός ενεργότερου ρόλου στα περιφερειακά και διεθνή δρώμενα.

Μέχρι πρόσφατα δε μπορούσε να γίνει σοβαρά λόγος για ελληνική μεταναστευτική πολιτική που να διευθετεί όχι μόνο τους όρους εισόδου, παραμονής και εργασίας των οικονομικών μεταναστών στην Ελλάδα, αλλά και τις συνθήκες της πολύπλευρης ένταξής τους στην ελληνική κοινωνία (Μουσούρου, 2003). Η Μεταναστευτική Πολιτική αποτελεί κρίσιμο και αναπόσπαστο στοιχείο που συνδέεται άρρηκτα με τη συνολική αναπτυξιακή στρατηγική της Χώρας, διαμορφώνοντας την κοινωνία, την οικονομία και διασφαλίζοντας την κοινωνική συνοχή.

Η κωδικοποίηση της μεταναστευτικής νομοθεσίας με τον Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης (Ν.4251/2014), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, συντάχθηκε με σκοπό:

α) την συγκέντρωση των διατάξεων της μεταναστευτικής νομοθεσίας.

β) την εναρμόνιση με την ενωσιακή νομοθεσία.

γ) την ορθολογικοποίηση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου και την αντιμετώπιση των δυσλειτουργιών που είχαν διαπιστωθεί κατά την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας.

Επίσης, ο Κώδικας θεσπίζει ένα προστατευτικό πλαίσιο δικαιωμάτων, ώστε οι πολίτες τρίτων χωρών να απολαμβάνουν ενισχυμένη προστασία σύμφωνα με τις αρχές της ισότητας και της μη διάκρισης λόγω φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας και με σεβασμό

στις ιδιαιτερότητές τους, το οποίο βασίζεται στην κοινωνική δικαιοσύνη με ιδιαίτερη έμφαση στα δικαιώματα των παιδιών.

Το βέβαιο είναι πως η μεταναστευτική πολιτική, η οποία εναρμονίζεται με αυτήν της Ε.Ε, κρίνεται αναγκαία και επιτακτική σε μια χώρα, όπως η Ελλάδα, η οποία έχει μετατραπεί, τα τελευταία χρόνια, σε χώρα υποδοχής και εγκλωβισμού ανθρώπινων ψυχών.

3.2 Θεσμικό πλαίσιο

Το θεσμικό πλαίσιο για το μεταναστευτικό – προσφυγικό ζήτημα στη χώρα μας είναι πολύ πρόσφατο. Μέχρι τη δεκαετία του 1990 ρυθμιζόταν από νόμο που θεσπίστηκε το 1929, καθιστώντας τον τρόπο αντιμετώπισης του ζητήματος αναχρονιστικό, παρά αποτελεσματικό. Απαρτίζεται από νομοθετικές ρυθμίσεις, Προεδρικά Διατάγματα και Υπουργικές Αποφάσεις, που έρχονται να αποσαφηνίσουν λεπτομέρειες ή να προσθέσουν εδάφια στον προηγούμενο νόμο με βάση τις ρυθμιστικές ανάγκες που προέκυψαν στο πεδίο εφαρμογής. Επιπλέον, η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας, η οποία καλείται να εναρμονιστεί με τις κοινοτικές οδηγίες, ενσωματώνει στην ελληνική νομοθεσία μια σειρά αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Θεσμικό πλαίσιο για τη Μετανάστευση

Νόμος 4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις», όπως ισχύει. Με το νόμο αυτό επιχειρήθηκε η κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο όλων των διατάξεων που αφορούν τη μετανάστευση και την κοινωνική ένταξη μεταναστών και ειδικότερα:

- α. Την είσοδο και την έξοδο αλλοδαπών στην Ελλάδα, τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία, καθώς και τις σχετικές κυρώσεις για την παράβαση των διατάξεων αυτών.
- β. Την άσκηση του δικαιώματος διαμονής στη χώρα, τις κατηγορίες των αδειών διαμονής, τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία χορήγησης και ανανέωσής τους, καθώς και τις περιπτώσεις ανάκλησης της χορηγηθείσας άδειας διαμονής.
- γ. Τα δικαιώματα των πολιτών τρίτων χωρών που βρίσκονται στην Ελλάδα και τις υποχρεώσεις τους.
- δ. Τις διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται σε πολίτες τρίτων χωρών.
- ε. Τις διαδικαστικές εγγυήσεις για τους πολίτες τρίτων χωρών και τις υποχρεώσεις των υπαλλήλων του Δημοσίου.
- στ. Τις υποχρεώσεις άλλων λειτουργών του Δημοσίου καθώς και των εργοδοτών τους, όπως και τις σχετικές κυρώσεις.
- ζ. Τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία για την οικογενειακή επανένωση των μεταναστών, καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών των οικογενειών τους.
- η. Το καθεστώς παραμονής των πολιτών τρίτων χωρών που διαμένουν επί μακρόν στην Ελλάδα (προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας

2003/109/ΕΚ της 25ης Νοεμβρίου 2003 και 2011/51/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2011).

θ. Την εισδοχή πολιτών τρίτων χωρών με σκοπό την απασχόληση υψηλής ειδίκευσης κατά την Οδηγία 2009/50/ΕΚ.

ι. Την κοινωνική ένταξη μεταναστών.

Θεσμικό πλαίσιο για το Ασύλο και τη Διεθνή Προστασία

Νόμος 4375/2016: Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)» (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις.

Νόμος 4636/2019: Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις, ο οποίος θα τεθεί σε ισχύ από 01 Ιανουαρίου 2020.

Θεσμικό πλαίσιο για τις Ευάλωτες Ομάδες

Με βάση το Άρθρο 11 του Νόμου 3907/2011 ως ευάλωτες ομάδες νοούνται:

1. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι.
2. Τα άτομα που έχουν αναπηρία ή πάσχουν από ανίατη ασθένεια.
3. Οι υπερήλικες.
4. Οι γυναίκες σε κύηση ή λοχεία.
5. Οι μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα τέκνα.
6. Τα θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλης σοβαρής μορφής ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης.
7. Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Θεσμικό πλαίσιο για άσκηση Μεταναστευτικής Πολιτικής

Κατά την τελευταία πενταετία υπήρξαν πολλές νομοθετικές πρωτοβουλίες οι οποίες δημιουργούν ένα νέο ενισχυμένο θεσμικό πλαίσιο, το οποίο υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, την άσκηση Μεταναστευτικής Πολιτικής. Ανάμεσά τους συγκαταλέγονται:

α. Η θέσπιση του Εθνικού Μηχανισμού Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής (με τον Ν. 4445/2016).

β. Η σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (Ν.4356/2015).

γ. Η σύσταση του Εθνικού Μηχανισμού Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (άρ.8-12, του Ν.4491/2017).

δ. Η σύσταση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Κοινωνικής Πολιτικής (Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 38 της 2-11-2015 (Α'137), όπως τροποποιήθηκε με την Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 3 της 24-1-2017 (Α'8)).

3.3. Νομικό πλαίσιο

Νόμοι

Νόμος 4368/2016 : Μέτρα για την επιτάχυνση του κυβερνητικού έργου και άλλες διατάξεις.

Νόμος 4375/2016: Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας.

Νόμος 4540/2018: Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία.

Νόμος 4587/2018: Επείγουσες ρυθμίσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής και άλλες διατάξεις.

Νόμος 4554/2018: Επιτροπεία ασυνόδευτων ανηλίκων και άλλες διατάξεις.

Νόμος 4604/2019: Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας.

Νόμος 4636/2019: Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις.

Προεδρικά Διατάγματα Π.Δ.

Π.Δ. 123/2016: Ανασύσταση και μετονομασία του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ανασύσταση του Υπουργείου Τουρισμού, σύσταση Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, και Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, μετονομασία Υπουργείων Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων.

Π.Δ. 122/2017: Οργανισμός Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής.

Π.Δ. 81/2019: Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους – Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων.

Υπουργικές Αποφάσεις Υ.Α

ΥΑ 2969/2015 : Σύσταση Κέντρων Πρώτης Υποδοχής (ΚΕ.Π.Υ.) και προσωρινών Δομών Φιλοξενίας αιτούντων άσυλο και ευάλωτων ομάδων πολιτών τρίτων χωρών στα Νησιά Λέσβο, Χίο, Σάμο, Κω και Λέρο.

ΥΑ 2970/2015 : Συνδρομή του ΥΠΕΘΑ για την δημιουργία των Κέντρων Πρώτης Υποδοχής και των προσωρινών Δομών Φιλοξενίας αιτούντων άσυλο και ευάλωτων ομάδων πολιτών τρίτων χωρών.

Υ.Α. 12205/2016: Παροχή νομικής συνδρομής σε αιτούντες διεθνή προστασία.

Κ.Υ.Α. 47094/2018: Καθορισμός απαιτούμενων δικαιολογητικών και διαδικασία για τη χορήγηση εθνικής θεώρησης εισόδου μακράς διάρκειας (VISA-τύπου D) σε πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενών στο πλαίσιο οικογενειακής επανένωσής τους με πρόσφυγες.

Υ.Α. 7586/2018: Λειτουργία Μητρώου Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης.

Υ.Α. 26945/2019: Μητρώο Κέντρων Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και Περιορισμός κυκλοφορίας των αιτούντων διεθνή προστασία.

3.4. Οικονομικό πλαίσιο

Η προσφυγική κρίση και η ραγδαία αύξηση των ροών εκατομμυρίων ανθρώπων από εμπόλεμες περιοχές προς την Ευρώπη αποτελεί μια σκληρή πραγματικότητα που έχει αναγάγει το ζήτημα σε απόλυτη προτεραιότητα στην ευρωπαϊκή πολιτική ατζέντα. Η Ελλάδα υποδέχεται περίπου το 80% των προσφύγων και μεταναστών που κατευθύνονται προς την Ευρώπη εκ των οποίων περίπου 70% είναι πρόσφυγες, ως επί το πλείστον από τη Συρία, ενώ το 30% αυτών αποτελούν ευάλωτες ομάδες πληθυσμού (ασυνόδευτα ανήλικα, ηλικιωμένοι, γυναίκες σε εγκυμοσύνη/ λοχεία, μονογονεϊκές οικογένειες κ.α.).

Για την αντιμετώπιση των μικτών μεταναστευτικών εισροών στην Ευρωπαϊκή Ένωση λειτούργησαν στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο 2007-2013 έξι Ταμεία χρηματοδότησης. Κρίθηκε αναγκαίο για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των πόρων στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020, η συγχώνευση των Ταμείων αυτών σε δύο, ως εξής:

α. Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME, AMIF), χρηματοδοτεί πρωτοβουλίες που προωθούν την αποτελεσματική διαχείριση μικτών μεταναστευτικών ροών καθώς και την εφαρμογή, ενίσχυση και ανάπτυξη μίας ενιαίας ευρωπαϊκής προσέγγισης για το άσυλο και τη μετανάστευση (Κανονισμός ΕΕ 516/2014).

β. Το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας Συνόρων – Αστυνόμευσης (TEA, ISF), χρηματοδοτεί πρωτοβουλίες σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, οι οποίες συμβάλλουν στη

εδραίωση υψηλού επιπέδου ασφάλειας στην ΕΕ ενώ παράλληλα διευκολύνει τις νόμιμες μετακινήσεις (Κανονισμός ΕΕ 515/2014).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθορίζει το συνολικό ποσό που διατίθεται για τις δράσεις της Ένωσης, για βοήθεια έκτακτης ανάγκης και τεχνική βοήθεια με πρωτοβουλία της Επιτροπής, στο πλαίσιο των ετήσιων πιστώσεων του προϋπολογισμού της Ένωσης. Τα κράτη μέλη και οι αρμόδιες αρχές τους είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή πολυετών Εθνικών Προγραμμάτων και την εκτέλεση των καθηκόντων τους βάσει των σχετικών Κανονισμών ΕΕ 514/2014, 515/2014 και 516/2014, στο κατάλληλο επίπεδο, σύμφωνα με το θεσμικό, νομικό και δημοσιονομικό πλαίσιο του οικείου κράτους μέλους και με την επιφύλαξη της συμμόρφωσης στους Κανονισμούς ΕΕ.

Εθνικά Προγράμματα

Τα πολυετή Εθνικά Προγράμματα (ΕΣΠΑ)¹⁴ υποβάλλονται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των στόχων που καθορίζονται στον Κανονισμό ΕΕ 514/2014 και εξετάζονται και εγκρίνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Με την επιφύλαξη της υποχρέωσης επίτευξης των στόχων και συνεκτιμώντας τις ιδιαίτερες συνθήκες τους, τα κράτη μέλη πρέπει να επιδιώκουν την επίτευξη δίκαιης και διαφανούς κατανομής των πόρων.

Το Εθνικό Πρόγραμμα της Ελλάδας για ενίσχυση από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. C (2015) 5313/31-07-2015 Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το Εθνικό Πρόγραμμα της Ελλάδας για ενίσχυση από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. C (2015) 5312/31-07-2015 Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το Πρόγραμμα αποτελείται από δύο επιμέρους Τομείς – διακριτά χρηματοδοτικά εργαλεία, τον Τομέα Α, που περιλαμβάνει σύνορα και θεωρήσεις (Internal Security Fund-Borders and Visa) και τον Τομέα Β, που περιλαμβάνει την Αστυνομική Συνεργασία (Internal Security Fund-Police).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέλοντας να ενισχύσει την συμπλήρωση των εθνικών παρεμβάσεων που σχεδιάζουν τα κράτη-μέλη μέσω των πόρων των πολυετών Εθνικών Προγραμμάτων τους, χορηγεί επί πλέον πόρους για δράσεις των οποίων η διαχείριση γίνεται απευθείας από την αρμόδια Γενική Διεύθυνση Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DG HOME) της Ε.Ε. Στον Κανονισμό ΕΕ 514/2014 και ειδικότερα στο Κεφάλαιο ΙΙΙ αυτού, προβλέπεται το δημοσιονομικό πλαίσιο για την χορήγηση βοήθειας έκτακτης ανάγκης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Ε, τα οποία παρατίθενται στο Παράρτημα Ι, από το 2015 έως τον Οκτώβριο του 2019, έχουν διατεθεί στην Ελλάδα 2.200.000.000 €. Από αυτά 1.180.000.000 € έχουν προέλθει από το Ταμείο TAME - AMIF, 404.500.000 € από το Ταμείο TEA-ISF και 643.600.000 € από το Ταμείο «Emergency Support Instrument» (ESI) τα οποία δόθηκαν εξολοκλήρου σε διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ. Σε Εθνικά Προγράμματα (NP) έχουν διατεθεί 613.500.000 €, από τα οποία έχουν καταβληθεί 222.800.000 €. Μέσω έκτακτης χρηματοδότησης (EMAS) έχουν διατεθεί 277.700.000 € στις Ελληνικές αρχές και 691.800.000 € σε διεθνείς οργανισμούς, από τα οποία έχουν καταβληθεί 603.500.000 €.

¹⁴ Το πλήρες κείμενο του ΕΣΠΑ 2014-2020. (<https://www.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>)

Πρόσθετη οικονομική ενίσχυση

Πλέον των πόρων των Ταμείων AMIF, ISF, και της έκτακτης χρηματοδότησης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει την χώρα προκειμένου να δημιουργήσει τις υποδομές, να ενισχύσει την ικανότητα υποδοχής και να επιτύχει μεγάλης κλίμακας επιστροφές, με χρηματοδότηση ευρωπαϊκών φορέων που δραστηριοποιούνται επίσης στη χώρα, όπως τον FRONTEX και την EASO.

Η Ευρωπαϊκή Αναπτυξιακή Τράπεζα του Συμβουλίου [Council Of European Development Bank (CEB)] δώρισε στο ελληνικό κράτος το ποσό των **2.500.000 €** για την επέκταση της Ανοιχτής Δομής Φιλοξενίας αιτούντων άσυλο στον Ελαιώνα.

3.5. Ο ρόλος των Διεθνών και Μη Κυβερνητικών Οργανισμών.

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR)¹⁵ είναι ένας παγκόσμιος οργανισμός με αποστολή να σώζει ανθρώπινες ζωές, να προστατεύει τα δικαιώματα και να διασφαλίζει ένα καλύτερο μέλλον για τους πρόσφυγες, τους αναγκαστικά εκτοπισμένους και τους ανιθαγενείς.

Στηρίζει τις ελληνικές αρχές που συντονίζουν την απόκριση στην προσφυγική κρίση, συνεργάζεται με άλλους οργανισμούς του Ο.Η.Ε., διεθνείς και ελληνικές Μ.Κ.Ο., περιφερειακούς και κρατικούς θεσμούς, δήμους και τις τοπικές κοινωνίες. Σε συνεργασία με την κυβέρνηση, με δήμους και Μ.Κ.Ο, έχει αναλάβει τη διαχείριση του προγράμματος ESTIA για την παροχή στέγασης και οικονομικής βοήθειας μέσω προπληρωμένων κρατών, με χρηματοδότηση της Ε.Ε, ενώ συνεργάζεται στενά με το προσωπικό των κρατικών φορέων προκειμένου να τους προετοιμάσει για τη μεταβίβαση της διαχείρισης των προγραμμάτων υπό την ευθύνη των ελληνικών αρχών.

Στηρίζει την Υπηρεσία Ασύλου κατόπιν αιτήματός της, αποστέλλοντας κλιμάκια εμπειρογνομόνων που παρέχουν συμβουλευτική υποστήριξη στους χειριστές της Υπηρεσίας Ασύλου, σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής των συνεντεύξεων, σύνταξης αποφάσεων επί των αιτήσεων ασύλου, όπως επίσης και πρακτική εκπαίδευση (on-the-job training).

Σε συνεργασία με τη UNICEF και άλλους φορείς στηρίζουν το Υπουργείο Παιδείας, (ΥΠΠΕΘ) ώστε να συμπεριλαμβάνονται και να προετοιμάζονται τα παιδιά πρόσφυγες για το δημόσιο σύστημα εκπαίδευσης.

Συνεργάζεται με το Υπουργείο Υγείας, τον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ), τους εταίρους της και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, προκειμένου οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο να έχουν πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Στηρίζει τις ελληνικές αρχές στην προώθηση της εθνικής στρατηγικής για την ένταξη, καθώς και για την μετεγκατάσταση αιτούντων και δικαιούχων διεθνούς προστασίας, από την Ελλάδα σε άλλα κράτη – μέλη της ΕΕ.

¹⁵ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (UNHCR) (<http://unhcr.org/gr>)

Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)¹⁶ ιδρύθηκε τον Δεκέμβριο του 1951 και ξεκίνησε τη λειτουργία του ως Διακυβερνητική Επιτροπή για τη Μετανάστευση στην Ευρώπη (ΔΕΜΕ). Σήμερα, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης αποτελεί τον κορυφαίο στον κόσμο διακυβερνητικό οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών για τη μετανάστευση. Ως ιδρυτικό μέλος του Οργανισμού, ο ΔΟΜ Ελλάδας έχει μακρά ιστορία στενής συνεργασίας με την Ελληνική Κυβέρνηση και την κοινωνία των πολιτών, για τη βοήθεια και υποστήριξη μεταναστών.

Το γραφείο του ΔΟΜ στην Ελλάδα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον παγκόσμιο χάρτη των προγραμμάτων Εθελοντικής Επιστροφής κι Επανένταξης (AVRR), δεδομένου ότι από το 2010 έχει βοηθήσει περισσότερους από 35.000 υπηκόους τρίτων χωρών να επιστρέψουν στην πατρίδα τους με ασφάλεια και αξιοπρέπεια.

Σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές και έμπειρους φορείς – συνεργάτες, μέσω του προγράμματος HELIOS, ο ΔΟΜ προσφέρει βοήθεια για την ένταξη στην ελληνική κοινωνία των επωφελούμενων της διεθνούς προστασίας, οι οποίοι διαμένουν σε προσωρινές δομές φιλοξενίας.

Ο ΔΟΜ, μέσω της δράσης (PEDIA), εξασφαλίζει ένα ασφαλές περιβάλλον εκπαίδευσης και εξειδικευμένες υπηρεσίες για παιδιά προσφύγων και μεταναστών που αντιμετωπίζουν κινδύνους, υποστηρίζοντας παράλληλα της εθνικές δομές. Το πρόγραμμα αφορά ασυνόδευτους ανηλίκους που διαβιούν υπό επισφαλείς συνθήκες και έχουν άμεση ανάγκη στέγασης και προστασίας αλλά και παιδιά σχολικής ηλικίας που αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο να αποκλειστούν από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στην ελληνική νομοθεσία σε νόμους που είχαν να κάνουν με τον τομέα της ανάπτυξης και την αναπτυξιακή βοήθεια τη διετία 1998-99. Η ελληνική νομοθεσία όμως στην πράξη δεν περιέλαβε ποτέ τον ορισμό των ΜΚΟ με την έννοια που τις αποδίδουμε σήμερα. Υιοθετώντας μια αρκετά χαλαρή ερμηνεία θα λέγαμε πως κυρίως επιχειρήθηκε μια περιγραφή του πεδίου δράσης, που μπορεί να ξεκινά από μια γειτονιά και να φτάνει μέχρι το κατώφλι του Δημοσίου.

Μέχρι και σήμερα οι ΜΚΟ λειτουργούν βάσει των άρθρων 12 και 14 του Συντάγματος, δηλαδή η δράση τους κατοχυρώνεται μέσω της ελευθερίας του «συνεταιρίζεσθαι» και της ελευθερίας της έκφρασης. Συγκεκριμένες ωστόσο νομικές διατάξεις δεν υπάρχουν.

Οι ΜΚΟ μπορούν να έχουν ποικίλες νομικές μορφές, π.χ. ως μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, ως ένωσης προσώπων, ως αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας, ως σωματείου, ως κοινωφελούς ιδρύματος ή ακόμη και ως επιτροπή εράνων. Η συντριπτική πλειοψηφία των ΜΚΟ έχουν πάντως μορφή σωματείου και απολαμβάνουν ειδικής φορολογικής μεταχείρισης (μη υπαγωγή σε ΦΠΑ, μη υποχρέωση συγκεκριμένων κατηγοριών βιβλίων κλπ).

Οι δε χρηματοδότησή τους μπορεί να προέρχεται από πολλές πηγές όπως συνδρομές, ιδιωτικές προσφορές, ιδιωτικές χορηγίες, διαφημίσεις, κρατική ή κοινοτική χρηματοδότηση, διάθεση προϊόντων, διοργάνωση εκδηλώσεων αξιοποίησης περιουσιακών στοιχείων κλπ.

¹⁶ Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM) (<http://greece.iom.int>)

Υπάρχουν ΜΚΟ και οργανώσεις που ειδικεύονται στη συνδρομή προς τους πρόσφυγες σε συγκεκριμένους τομείς όπως ιατρική περίθαλψη, παροχή συσσιτίων ή διανομή ρουχισμού και ειδών πρώτης ανάγκης, ενώ κάποιες άλλες προσπαθούν να συνδράμουν και με πρόσθετους τρόπους όπως διάθεση διερμηνέων, ψυχολογική υποστήριξη έως και ψυχαγωγία.

Κάποιες από τις οργανώσεις που συνδράμουν στο προσφυγικό στην Ελλάδα είναι παραρτήματα παγκόσμιων δικτύων με πολύχρονη και διεθνή παρουσία σε δεκάδες χώρες. Κάποιες άλλες όμως είναι καθαρά «γέννημα» της προσφυγικής κρίσης της τελευταίας περιόδου και ιδρύθηκαν το καλοκαίρι και το φθινόπωρο του 2015.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 Ο ρόλος και η προσφορά των Ενόπλων Δυνάμεων στην αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης

Οι Ένοπλες Δυνάμεις του ελληνικού έθνους, ανέκαθεν υπήρξαν ο βασικός και αταλάντευτος πυλώνας διατήρησης της τάξης και της ασφάλειας για τους απανταχού Έλληνες και όχι μόνο. Η δράση τους ανά τους χρόνους και τις περιόδους ήταν τέτοια και τόση που δεν δύναται να υπάρχει καμία αμφιβολία όχι μόνον για το αξιόμαχό τους αλλά και για τις ειρηνοποιές και φιλόανθρωπες ενέργειές τους.

Πρόσφατα, σε ένα από τα μεγαλύτερα κύματα προσφυγικών ροών στην Ελλάδα, και κατ' επέκταση την Ευρωπαϊκή ενδοχώρα που ξεκίνησε από το 2012 και συνεχίζεται μέχρι και σήμερα, οι Ένοπλες Δυνάμεις αποτελούν σοβαρό σύμμαχο και υποστηρικτικό παράγοντα της αντιμετώπισης των τεράστιων κοινωνικών και οικονομικών συνεπειών ενός φαινομένου που οπωσδήποτε έχει προκαλέσει σοβαρούς κλυδωνισμούς στην καθημερινότητα της Ελληνικής κοινωνίας.

Το ζήτημα της αντιμετώπισης της προσφυγικής - μεταναστευτικής κρίσης ξεκίνησε όταν οι προσφυγικές - μεταναστευτικές ροές προς την Ευρώπη, παρουσίασαν δραματική αύξηση τα έτη 2015 – 2016, με την Ελλάδα να βρίσκεται στον πυρήνα του προβλήματος, έχοντας την υποχρέωση να διαχειριστεί τεράστιο αριθμό ανθρώπων και να μεριμνήσει για τη δημιουργία και λειτουργία συγκροτημένων δομών υποδοχής, καταγραφής, ταυτοποίησης και περιορισμένης χρονικά διαμονής των νεοεισερχόμενων προσφύγων/μεταναστών.

Το πρόβλημα αρχικά εστιαζόταν στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, τα οποία δέχτηκαν και εξακολουθούν να δέχονται, τον κύριο όγκο αφίξεων προσφύγων - μεταναστών. Η Ελλάδα είχε αναλάβει εξαιρετικά επείγουσες υποχρεώσεις, αναφορικά με τη δημιουργία και λειτουργία συγκροτημένων δομών υποδοχής, καταγραφής, ταυτοποίησης και περιορισμένης χρονικά διαμονής των νεοεισερχόμενων προσφύγων - μεταναστών.

Η εμπλοκή των Ενόπλων Δυνάμεων ξεκίνησε αρχικά με την υπογραφή στις 02 Δεκεμβρίου 2015 των ΚΥΑ 2969 « Σύσταση Κέντρων Πρώτης Υποδοχής (ΚΕ.Π.Υ.) και προσωρινών Δομών Φιλοξενίας αιτούντων άσυλο και ευάλωτων ομάδων πολιτών τρίτων χωρών στα Νησιά Λέσβο, Χίο, Σάμο, Κω και Λέρο», και ΚΥΑ 2970 «Συνδρομή του ΥΠΕΘΑ για την δημιουργία των Κέντρων Πρώτης Υποδοχής και των προσωρινών Δομών Φιλοξενίας αιτούντων άσυλο και ευάλωτων ομάδων πολιτών τρίτων χωρών».

Σύμφωνα με τη δεύτερη, για την δημιουργία των Κέντρων Πρώτης Υποδοχής και προσωρινών Δομών Φιλοξενίας αιτούντων άσυλο και ευάλωτων ομάδων πολιτών τρίτων χωρών στις νήσους, Λέσβο, Χίο, Κω, Λέρο και Σάμο, το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας διαθέτει μέσα, μηχανήματα και προσωπικό έως την ολοκλήρωσή τους, και προβαίνει σε διαδικασίες προμηθειών, ιδίως μηχανημάτων και εργαλείων που απαιτούνται για την εκπλήρωση της αποστολής του.

Οι ανωτέρω υποχρεώσεις της Ελλάδας αφορούσαν τη δημιουργία Κέντρων Πρώτης Υποδοχής (ευρέως γνωστά ως HOT SPOTS). Η κατασκευή ήταν μεν σε εξέλιξη για ορισμένα, όμως το χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης των έργων υπερέβαινε τις αποδεκτές από την Ευρωπαϊκή Ένωση ημερομηνίες, για τις οποίες η Ελλάδα είχε ήδη δεσμευθεί. Επιπλέον

των πέντε (5) HOT SPOTS που έπρεπε να ολοκληρωθούν ή να δημιουργηθούν από την αρχή στις νήσους Λέσβο, Χίο, Σάμο, Λέρο και Κω, έπρεπε ταυτόχρονα να δημιουργηθούν και δύο (2) Ανοικτές Δομές Προσωρινής Υποδοχής και Φιλοξενίας προσφύγων (RELOCATION CENTERS) στην Ηπειρωτική Ελλάδα, σε χώρους που μέχρι τις αρχές του 2016 δεν είχαν προσδιοριστεί. Ταυτόχρονα οι προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές παρουσίαζαν καθημερινά ραγδαία αύξηση.

Κάτω από αυτές τις ασφυκτικές συνθήκες θεωρήθηκε επιτακτική και απαραίτητη η εμπλοκή των ΕΔ, η οποία άρχισε την 2 Φεβρουαρίου 2016, όταν με Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου συστήθηκε Διυπουργικό Συντονιστικό Όργανο που αποτελούνταν από τα υπουργεία Εθνικής Άμυνας, Προστασίας του Πολίτη, Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Μεταφορών, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Υγείας και Εξωτερικών, ενώ επικεφαλής ορίστηκε ο Αναπληρωτής Υπουργός Εθνικής Άμυνας. Έδρα του επιχειρησιακού κέντρου ήταν αρχικά το υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.

Το ΥΠΕΘΑ, μέσω του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ), ανέλαβε αρχικά στις 02 Φεβρουαρίου 16, με χρονικό ορίζοντα ολοκλήρωσης την 15^η Φεβρουαρίου 2016, τα παρακάτω:

α. Την αποπεράτωση και αρχική λειτουργία των πέντε Κέντρων Πρώτης Υποδοχής (HOT SPOTS), στις νήσους Λέσβο, Χίο, Σάμο, Λέρο και Κω.

β. Την αναζήτηση, αξιολόγηση και επιλογή των χώρων για την κατασκευή των δύο Ανοικτών Δομών Προσωρινής Υποδοχής και Φιλοξενίας προσφύγων - μεταναστών (RELOCATION CENTERS).

Οι Ένοπλες Δυνάμεις προσέφεραν άμεσα δύο ανενεργά στρατόπεδα για την εγκατάσταση των δύο ανωτέρω Ανοικτών Δομών Προσωρινής Υποδοχής και Φιλοξενίας προσφύγων - μεταναστών. Συγκεκριμένα παραχωρήθηκε ένα στρατόπεδο στην περιοχή του Σχιστού του νομού Αττικής και ένα ακόμα στρατόπεδο στην περιοχή των Διαβατών του νομού Θεσσαλονίκης. Επιπλέον, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ασύλου και την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, οι Ένοπλες Δυνάμεις ανέλαβαν τη διεύθυνση και τον συντονισμό όλων των εμπλεκόμενων στη λειτουργία των ανωτέρω δομών φορέων, καθώς και την παροχή προσωπικού, μέσω και υπηρεσιών για την σίτιση και την υγειονομική περίθαλψη των διαβιούντων σε αυτές, καθώς και τη μεταφορά τους.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις, ενεργώντας άμεσα και συντονισμένα, ολοκλήρωσαν το ανωτέρω έργο, ήτοι την αρχική λειτουργία των τεσσάρων εκ των πέντε Κέντρων Πρώτης Υποδοχής (δυναμικότητας φιλοξενίας 5.350 ατόμων) και την κατασκευή των δύο Ανοικτών Δομών Προσωρινής Υποδοχής και Φιλοξενίας προσφύγων (δυναμικότητας φιλοξενίας 2.966 ατόμων), εντός μόλις δύο εβδομάδων. Το πέμπτο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής στη νήσο Κω, ολοκληρώθηκε και παραδόθηκε με καθυστέρηση δύο μηνών, κυρίως λόγω των έντονων αντιδράσεων της τοπικής κοινωνίας.

Επειδή δεν υπήρχε νομική πρόβλεψη εμπλοκής των ΕΔ σε τέτοιες δραστηριότητες, θεσπίστηκε το κατάλληλο νομικό πλαίσιο με το Ν.4368/2016 και την ΚΥΑ Φ.000/8/245258/Σ.37/7 Μαρ 16 (ΦΕΚ Β'630).

Σύμφωνα με τον Ν.4368/2016 το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (ΥΠ.ΕΘ.Α.) δύναται κατά παρέκκλιση κάθε άλλης διάταξης:

α. Να προβαίνει σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες ή να συνάπτει με τρίτους συμβάσεις εκτέλεσης έργων, παροχής υπηρεσιών, προμήθειας αγαθών ή μισθώσεων σχετικά με την ίδρυση, κατασκευή και συντήρηση των Κέντρων Πρώτης Υποδοχής (ΚΕ.Π.Υ.), Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) και των Ανοικτών Δομών Προσωρινής Υποδοχής και Φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών και τη λειτουργία των Κέντρων και Δομών αυτών, αποκλειστικά σε ότι αφορά στη μεταφορά, διαμονή, σίτιση και υγειονομική περίθαλψη των προσφύγων και μεταναστών.

β. Να διευθύνει και να συντονίζει, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ασύλου και την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, τις λοιπές δημόσιες υπηρεσίες και αρχές, καθώς και τους κοινωνικούς φορείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις που επικουρούν τη λειτουργία των ΚΕ.Π.Υ/Κ.Υ.Τ. και των Ανοικτών Δομών Προσωρινής Υποδοχής και Προσωρινής Φιλοξενίας, αποκλειστικώς σε ότι αφορά στη μεταφορά, διαμονή, σίτιση και υγειονομική περίθαλψη των προσφύγων και μεταναστών, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην περίπτωση α΄ της παραγράφου αυτής.

Στο Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας (Γ.Ε.ΕΘ.Α.) συνιστάται Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης (ΚΕ.Σ.Ο.Δ.Π.) προς εξυπηρέτηση των σκοπών του προηγούμενου εδαφίου. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Εθνικής Άμυνας και Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής καθορίζονται οι αρμοδιότητές του, η στελέχωσή του και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια. Με όμοιες αποφάσεις συνιστώνται Τοπικά Συντονιστικά Κέντρα (ΤΟ.Σ.ΚΕ.Δ.Π.) όπου απαιτείται, και καθορίζονται ομοίως οι αρμοδιότητές τους, η στελέχωσή τους και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

Σύμφωνα με την ΚΥΑ Φ.000/8/245258/Σ.37/7 Μαρ 16 (ΦΕΚ Β' 630/09-03-2016) καθορίζεται η «Ρύθμιση θεμάτων Κεντρικού Συντονιστικού Οργάνου Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης (ΚΕ.Σ.Ο.Δ.Π.) και Τοπικών Συντονιστικών Κέντρων Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης (ΤΟ.Σ.ΚΕ.Δ.Π.)».

Το Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης (ΚΕ.Σ.Ο.Δ.Π.) υπάγεται απευθείας στον Αρχηγό ΓΕΕΘΑ και λειτουργεί εντός των εγκαταστάσεων του ΥΠΕΘΑ.

Αποστολή του ΚΕ.Σ.Ο.Δ.Π. είναι η διεύθυνση και ο συντονισμός, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ασύλου και την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, των δράσεων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των θεμάτων, που προκύπτουν από τις προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές στη Χώρα, αποκλειστικά σε ότι αφορά στη μεταφορά, διαμονή, σίτιση και υγειονομική περίθαλψη των προσφύγων και μεταναστών.

Στο ως άνω Όργανο λειτουργούν τα εξής Τμήματα, τα οποία στελεχώνονται όπως παρακάτω:

- α. Τμήμα Νομικού Συμβούλου.
- β. Τμήμα Μεταφορών.
- γ. Τμήμα Εφοδιασμού – Σίτισης.
- δ. Τμήμα Υποδομών – Διαμονής.
- ε. Τμήμα Υγειονομικού.

στ. Τμήμα Συνδέσμων Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛΑΣ) και Λιμενικού Σώματος/Ελληνικής Ακτοφυλακής (ΛΣ/ΕΛΑΚΤ).

ζ. Τμήμα Συνδέσμων Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) - Ύπατης Αρμοστείας Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) - Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) (Ουδέποτε τοποθετήθηκε εκπρόσωπος από τους αντίστοιχους φορείς).

η. Τμήμα Συνδέσμου Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (Ουδέποτε τοποθετήθηκε εκπρόσωπος από τους αντίστοιχους φορείς).

θ. Γραμματεία.

Με διαταγή του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ καθορίζεται το Γενικό Επιτελείο του Κλάδου των Ενόπλων Δυνάμεων, στο οποίο ανατίθεται η αρμοδιότητα εκδήλωσης των απαιτούμενων ενεργειών για τη συγκρότηση, λειτουργία και υπαγωγή Τοπικών Συντονιστικών Κέντρων Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης (ΤΟ.Σ.ΚΕ.Δ.Π.).

Αποστολή των ΤΟ.Σ.ΚΕ.Δ.Π. είναι η παρακολούθηση και ο συντονισμός των δράσεων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των θεμάτων, που προκύπτουν από τις προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές στις περιοχές όπου λειτουργούν, αποκλειστικά σε ό,τι αφορά στη μεταφορά, διαμονή, σίτιση και υγειονομική περίθαλψη των προσφύγων και μεταναστών.

Τα ΤΟ.Σ.ΚΕ.Δ.Π. στελεχώνονται από στρατιωτικό προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων, που υπηρετεί στις ανωτέρω Μονάδες - Υπηρεσίες, καθώς και από προσωπικό της ΕΛΑΣ, του ΛΣ/ΕΛΑΚΤ, των Περιφερειακών Ενοτήτων και λοιπών δημόσιων αρχών, διαρθρώνονται δε σε Τμήματα, όπως παρακάτω:

α. Τμήμα Μεταφορών.

β. Τμήμα Εφοδιασμού - Σίτισης.

γ. Τμήμα Υποδομών - Διαμονής.

δ. Τμήμα Υγειονομικού.

ε. Τμήμα Συνδέσμων ΕΛΑΣ - ΛΣ/ΕΛΑΚΤ.

στ. Τμήμα Συνδέσμων ΕΕ - Ύπατης Αρμοστείας ΟΗΕ - ΜΚΟ.

Αρμοδιότητα σύναψης - εκτέλεσης συμβάσεων. Ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ, με διαταγή του, καθορίζει τον Κλάδο των Ενόπλων Δυνάμεων, που θα έχει την αρμοδιότητα σύναψης των αναφερόμενων στη διάταξη αυτή συμβάσεων, ήτοι εκτέλεσης έργων, παροχής υπηρεσιών, προμήθειας αγαθών ή μισθώσεων, σχετικά με την ίδρυση, κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία των ΚΕ.Π.Υ., των Κ.Υ.Τ. και των Ανοικτών Δομών Προσωρινής Υποδοχής και Φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών.

Το ΓΕΕΘΑ, για την αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος προχώρησε άμεσα:

α. Στην έκδοση οργανωτικών διαταγών για ανάθεση και κατανομή έργου στα Γενικά Επιτελεία και στις αρμόδιες Διευθύνσεις του ΓΕΕΘΑ, με κοινοποίηση στους λοιπούς Εξωτερικούς Φορείς (ΕΛΑΣ, ΛΣ - ΕΛΑΚΤ, Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας).

β. Στην άμεση οργάνωση και λειτουργία ξεχωριστού και ανεξάρτητου «Κεντρικού Συντονιστικού Οργάνου Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης (ΚΕΣΟΔΠ)» στο ΓΕΕΘΑ και «Τοπικών Συντονιστικών Κέντρων Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης (ΤΟΣΚΕΔΠ)», αρχικά σε Λέσβο, Χίο, Σάμο, Λέρο, Κω, Διαβατά και Σχιστό, για σχεδίαση, συντονισμό και έλεγχο

εφαρμογής των απαραίτητων δράσεων, για την επιτάχυνση του όλου έργου. Κεντρική ιδέα αποτέλεσε, η ανάγκη επιτάχυνσης και διαφάνειας στην υλοποίηση των έργων, χωρίς όμως να εκτραπεί το σύνολο των ΕΔ από την κύρια αποστολή τους. Η αποστολή του ΚΕΣΟΔΠ και των ΤΟΣΚΕΔΠ, είναι η διεύθυνση και ο συντονισμός, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ασύλου και την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, των δράσεων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των θεμάτων που προκύπτουν από τις προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές στη χώρα, **αποκλειστικά** σε ότι αφορά στη **μεταφορά, διαμονή, σίτιση και υγειονομική περίθαλψη** των προσφύγων -μεταναστών.

γ. Στη σύνταξη σχεδίου Νόμου και σχετικής Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) για τη ρύθμιση όλων των θεμάτων που αφορούν στην εμπλοκή των ΕΔ στο προσφυγικό. Στο υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο περιλαμβάνεται ρητή διάταξη σύμφωνα με την οποία, μετά την αρχική ίδρυση των δομών φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών από τις Ένοπλες Δυνάμεις, απαιτείται η τοποθέτηση σε αυτές Υπάλληλου της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (μετέπειτα Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής. Ο Υπάλληλος αυτός, αφού παραλάβει διοικητικά το Κέντρο, είναι σύμφωνα με το Νόμο υπεύθυνος έναντι της Πολιτείας για την ορθή λειτουργία του, σε συνεργασία με τον εκάστοτε Στρατιωτικό Συντονιστή.

Οι συνεχώς αυξανόμενες προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές τους πρώτους μήνες του 2016, σε συνδυασμό με το κλείσιμο των βορείων συνόρων και του «Βαλκανικού Διαδρόμου» στις 05 Μαρτίου 2016, επέβαλλαν την συνέχιση της εμπλοκής των ΕΔ με τη δημιουργία νέων Δομών Φιλοξενίας στην ηπειρωτική χώρα. Σκοπός ήταν η αποσυμφόρηση των νησιών, ο περιορισμός από τη μεγάλη συγκέντρωση προσφύγων των περιοχών της Ειδομένης, του Ελληνικού και του λιμανιού του Πειραιά και η παροχή ανθρώπινων συνθηκών διαβίωσης στους διαμένοντες πρόσφυγες - μετανάστες.

Οι νέες δομές φιλοξενίας κατασκευάστηκαν και οργανώθηκαν με βάση την αποκτηθείσα εμπειρία. Οι τοποθεσίες που επιλέγονταν έπρεπε να πληρούν τα παρακάτω κριτήρια:

- α. Να αποτελούν δημόσια περιουσία, εκτός αστικών ιστών, όπου αυτό είναι εφικτό.
- β. Να βρίσκονται πλησίον οδικών αρτηριών.
- γ. Να διαθέτουν υποδομές ηλεκτροδότησης, ύδρευσης, αποχέτευσης και τηλεφωνικής σύνδεσης, ή σε αντίθετη περίπτωση να είναι εύκολη και φθηνή η εγκατάστασή τους.
- δ. Να περιέχουν, εάν είναι δυνατόν, κτηριακές εγκαταστάσεις οι οποίες να δύνανται να επισκευασθούν με ελάχιστο κόστος και σε μικρό χρονικό διάστημα, προκειμένου να επαναχρησιμοποιηθούν.

Με γνώμονα τα προαναφερθέντα κριτήρια, καθώς και κάποια άλλα ήσσονος σημασίας, οι Ένοπλες Δυνάμεις διενέργησαν, με εξειδικευμένο προσωπικό και μέσα, μεγάλο αριθμό αναγνωρίσεων χώρων και εγκαταστάσεων σε όλη την ελληνική επικράτεια. Αρκετοί χώροι απορρίφθηκαν, είτε διότι δεν πληρούσαν τα καθορισθέντα κριτήρια, είτε λόγω των αντιδράσεων των τοπικών κοινωνιών.

Ιδιαίτερη μέριμνα από πλευράς Ενόπλων Δυνάμεων, καθ' όλη την διάρκεια του εγχειρήματος που έχουν αναλάβει, αποτελούν η στενή και λεπτομερής συνεργασία με τους υπεύθυνους φορείς της πολιτείας, καθώς και η εξασφάλιση της καθολικής σύμπνοιας των τοπικών κοινωνιών, ή τουλάχιστον η ευρεία αποδεδειγμένη ανοχή τους.

Επιπλέον των ανωτέρω, οι Ένοπλες Δυνάμεις συνέβαλαν καθοριστικά στην απρόσκοπτη διάθεση και διαχείριση των απαραίτητων υλικών στρατωνισμού για την διαβίωση των φιλοξενουμένων προσφύγων - μεταναστών, ώστε να εξασφαλισθεί η διαθεσιμότητά τους σε όλες τις δομές φιλοξενίας.

Σταδιακά και εντός των πρώτων μηνών του 2016, κατασκευάστηκαν εικοσιπέντε νέες δομές φιλοξενίας, ενώ παράλληλα δρομολογήθηκαν οι απαραίτητες ενέργειες για την εύρεση κατάλληλων χώρων για την ανάπτυξη και λειτουργία επιπλέον δομών στην ηπειρωτική χώρα. Συνολικά, από την έναρξη της εμπλοκής των ΕΔ στην αντιμετώπιση της προσφυγικής - μεταναστευτικής κρίσης μέχρι σήμερα, το ΚΕΣΟΔΠ συντόνισε τις δράσεις για τη δημιουργία πενήντα Δομών φιλοξενίας, με συνολική δυναμικότητα 50.000 θέσεων φιλοξενίας.

Με το Προεδρικό Διάταγμα 123/2016 στις 4 Νοεμβρίου 2016, συστήνεται Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής το οποίο στοχεύει στη διοικητική, θεσμική και συμβολική αναβάθμιση της διαχείρισης της μετανάστευσης, του ασύλου και της προώθησης της κοινωνικής ένταξης. Πλέον ο Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής αναλαμβάνει τον πλήρη συντονισμό της προσφυγικής – μεταναστευτικής κρίσης, ενώ το ΥΠΕΘΑ παραμένει ο κεντρικός πυλώνας διαχείρισης και υλοποίησης συνεχίζοντας το έργο τους σε ότι αφορά στη μεταφορά, διαμονή, σίτιση και υγειονομική περίθαλψη των προσφύγων –μεταναστών.

Τονίζεται ότι, ενώ στο υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο περιλαμβάνεται ρητή διάταξη σύμφωνα με την οποία, μετά την αρχική ίδρυση των δομών φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών από τις Ένοπλες Δυνάμεις, απαιτείται η τοποθέτηση σε αυτές Υπαλλήλου της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, μόλις στις 8 Φεβρουαρίου 2017 εκδόθηκαν τα ΦΕΚ ανάληψης καθηκόντων των Διοικητών στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης Χίου, Σάμου, Λέρου, Κω και Φυλακίου, ενώ λίγο αργότερα ακολουθεί και του Διοικητή του ΚΥΤ Λέσβου. Στην ενδοχώρα όμως, πλην των Δομών Φιλοξενίας Ελαιώνα και Διαβατών δεν έχουν αναληφθεί τα καθήκοντα των Διοικητών των Δομών Φιλοξενίας μέχρι και σήμερα.

Από την 01 Μαΐου 2017, και σύμφωνα με το χρηματοδοτικό πλάνο του 2017, οι Ένοπλες Δυνάμεις σταδιακά και με βάση χρονοδιάγραμμα παρέδωσαν κάποιες από τις αρμοδιότητές τους στην Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG ECHO) και τους συνεργάτες τους, Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ (UNHCR), Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που έχουν οριστεί ως «Site Management Support (SMS) partners».

Αρχικά, σε όσες Δομές Φιλοξενίας της ενδοχώρας είχαν τοποθετηθεί και λειτουργούσαν εγκαταστάσεις εστίασης, η σίτιση πραγματοποιείται πλέον μέσω της εφαρμογής του προγράμματος πλήρους χρηματικής βοήθειας (FULL CASH). Το υπόψη πρόγραμμα συντονίζεται από την DG ECHO και το ΥΜΕΠΟ, ενώ υλοποιείται μέσω των SMS συνεργατών της πρώτης. Στις Δομές Φιλοξενίας οι οποίες δεν έχουν εγκαταστάσεις εστίασης ακόμα και μέχρι να ολοκληρωθούν οι εργασίες τοποθέτησης ειδών εστίασης το

ΥΠΕΘΑ συνέχισε να παρέχει τη σίτιση. Στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης το ΥΠΕΘΑ παρέχει τη σίτιση μέχρι και σήμερα.

Επιπλέον, οι παροχές που αφορούν στις οικονομικές τακτοποιήσεις των δικτύων κοινής ωφελείας (όπως ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ, ΟΤΕ, ίντερνετ), των μισθωμάτων, των καθαριοτήτων και της συντήρησης των υποδομών στις Δομές Φιλοξενίας αναλαμβάνονται μέσω της DG ECHO, από τους SMS συνεργάτες της. Στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης το ΥΠΕΘΑ παρέχει τα λειτουργικά έξοδα και τη συντήρηση μέχρι και σήμερα.

Οι μεταφορές που ήταν αρμοδιότητα του ΥΠΕΘΑ αναλαμβάνονται σύμφωνα με το χρηματοδοτικό πρόγραμμα του 2017 από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ σε συνεργασία με το ΥΜΕΠΟ.

Από το δεύτερο εξάμηνο του 2017 και έπειτα, σύμφωνα με το χρηματοδοτικό πλάνο, τροποποιείται ο τρόπος χρηματοδότησης του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Από τα προγράμματα Έκτακτης Χρηματοδότησης (EMAS) μεταβαίνουμε σε Εθνικά Προγράμματα (NP) ΕΣΠΑ μέσω του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης και Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας και Άλλων Πόρων (Τ.Α.Μ.Ε.Τ.Ε.Α.Α.Π). Το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν ότι τροποποιήθηκε ολόκληρη η διαδικασία χρηματοδότησης με αποτέλεσμα να γίνει πιο χρονοβόρα και δυσκίνητη και να προκύψουν σοβαρά προβλήματα έλλειψης χρηματοδότησης για σημαντικό χρονικό διάστημα.

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, ενώ οι αρμοδιότητες του ΥΠΕΘΑ είναι συγκεκριμένες και αποκλειστικά εστιασμένες σε τέσσερις πυλώνες αυτές σταδιακά μεταβιβάστηκαν σε άλλους φορείς. Δυστυχώς όμως, η νομοθεσία που καθορίζει τις αρμοδιότητες αυτές δεν έχει τροποποιηθεί με αποτέλεσμα να μην είναι ξεκάθαρο ποιος είναι υπεύθυνος για τις Ανοιχτές Δομές Φιλοξενίας Προσφύγων (ΤΟΣΚΕΔΠ).

Με Τροποποίηση της ΚΥΑ Φ.000/8/245258/Σ.37/7 Μαρ 16 (ΦΕΚ Β' 630/09-03-2016) στις 23 Ιουνίου 2017, τοποθετείται λοιπόν, με μεγάλη καθυστέρηση, προσωπικό του ΥΜΕΠΟ στα ΤΟΣΚΕΔΠ για να συνδράμουν στο έργο της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης.

Σύμφωνα με το χρηματοδοτικό πλάνο του 2018, το ΥΠΕΘΑ συνέχισε να παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαχείριση του Προσφυγικού ζητήματος, με τις αποφάσεις να λαμβάνονται κατά βάση σε εθνικό επίπεδο με τη συνεργασία των αρμόδιων υπουργείων και επικεφαλής το ΥΜΕΠΟ.

Εξαιτίας της αύξησης των προσφυγικών – μεταναστευτικών ροών τους τελευταίους μήνες του τρέχοντος έτους, και σύμφωνα με την ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του πρωθυπουργού, για τον καλύτερο συντονισμό των διάφορων υπηρεσιών των υπουργείων που εμπλέκονται στην μετακίνηση και μετεγκατάσταση προσφύγων στο εσωτερικό της χώρας, προκειμένου να υπάρξει αποσυμφόρηση των νησιών, ειδικός συντονιστής ορίστηκε ο Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας.

4.2. Οι αρμοδιότητες του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας

Σίτιση

Όσον αφορά την παρεχόμενη σίτιση και τις λοιπές λειτουργίες στις δομές φιλοξενίας, αναφέρονται τα παρακάτω:

α. Κατά τους πρώτους μήνες του 2016 και μέχρι την πλήρη μετάβαση σε παροχή υπηρεσιών σίτισης (catering) μέσω ιδιωτικών εταιριών, οι ΕΔ παρείχαν με ίδια μέσα και εφόδια, συσσίτιο στις Δομές Φιλοξενίας.

β. Καθημερινά παρέχονταν τρία 3 γεύματα (πρωινό-γεύμα-δείπνο) και 1,5 λίτρο εμφιαλωμένο νερό. Τα προγράμματα συσσιτίου εκπόνησαν διατροφολόγοι, σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες και τις διατροφικές συνήθειες των προσφύγων / μεταναστών.

γ. Το κόστος ενός πλήρους ημερήσιου συσσιτίου ήταν περίπου 6 €/άτομο και καλύπτεται από ευρωπαϊκό πρόγραμμα βοήθειας.

δ. Από 01 Μαΐου 17 στις Δομές Φιλοξενίας στον ηπειρωτικό χώρο η σίτιση και οι λοιπές ανάγκες διαβίωσης των προσφύγων/μεταναστών πραγματοποιείται με την εφαρμογή του προγράμματος πλήρους χρηματικής βοήθειας (Full Cash). Το υπόψη πρόγραμμα συντονίζεται από το ΥΜΕΠΟ και υλοποιείται από διάφορες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), υπό την επίβλεψη της DG ECHO, που είναι ο αρμόδιος φορέας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

ε. Οι Ένοπλες Δυνάμεις συνεχίζουν την παροχή υπηρεσιών σίτισης μέσω catering στα πέντε Κέντρα Υποδοχής Ταυτοποίησης των νησιών Ανατολικού Αιγαίου καθώς και στο ΚΥΤ Φυλακίου Έβρου έως σήμερα.

Υγειονομική Περίθαλψη

Η παρουσία του Υγειονομικού στη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης είναι κομβική και αδιάλειπτη. Συγκεκριμένα το Υγειονομικό με μέριμνα των Γενικών Επιτελείων και υπό τον συντονισμό του ΓΕΕΘΑ/ΚΕΣΟΔΠ έχει προχωρήσει στη στελέχωση των Δομών Φιλοξενίας με ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, καθώς και στην παροχή ιατροφαρμακευτικού υλικού πρώτης γραμμής, προκειμένου να είναι δυνατή η παροχή πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης ως εξής:

α. Προσωπικό: Ειδικότερα οι Ένοπλες Δυνάμεις διέθεσαν στην αρχή της κρίσης ιατρούς και νοσηλευτές σε όλες τις δομές. Την παρούσα περίοδο λόγω της εμπλοκής του Υπουργείου Υγείας μέσω του ΚΕΕΛΠΝΟ (Πρόγραμμα PHILOS I και II) και της συμμετοχής των ΜΚΟ στην υγειονομική περίθαλψη ο αριθμός τους έχει περιοριστεί αρκετά.

β. Οχήματα: Ασθενοφόρα και φοραιοφόρα οχήματα, αν και οι διακομιδές είναι ευθύνη του ΕΚΑΒ.

γ. Υγειονομικός Εξοπλισμός: Έχουν διατεθεί φιάλες οξυγόνου,ambu, παλμικά οξύμετρα, παραβάν, εξεταστικές κλίνες.

δ. Αναλώσιμο Υγειονομικό Υλικό: Έχουν διατεθεί περίπου 2,1 τόνοι αναλώσιμου υγειονομικού υλικού (γάντια, μάσκες, επιδεσμικό υλικό, δισκία, κλπ)

ε. Υγιεινή Εγκαταστάσεων και Τροφίμων: Σε τακτά χρονικά διαστήματα γίνονται από υγειονομικό στρατιωτικό προσωπικό (κτηνιάτρους) δειγματοληψίες τροφίμων και νερού για το έλεγχο της ποιότητας και ασφάλειας τους. Επίσης γίνεται έλεγχος για την υγιεινή των εγκαταστάσεων προκειμένου να προλαμβάνεται η δημιουργία εστιών λοιμώξεων.

στ. Έκδοση Οδηγιών - Κατευθύνσεων: Σε συνεργασία με το ΚΕΕΛΠΝΟ εκδίδονται από ΓΕΕΘΑ/ΔΥΓ και ΓΕΕΘΑ/ΚΕΣΟΔΠ οδηγίες για την αντιμετώπιση καταστάσεων δυνητικά επικίνδυνων για την υγεία των μεταναστών-προσφύγων.

Σημαντική συμβολή στην προσπάθεια του ΚΕΕΛΠΝΟ για την επιδημιολογική επιτήρηση των Δομών Φιλοξενίας με τον συντονισμό των Τμημάτων Υγειονομικού των ΤΟΣΚΕΔΠ.

Συντονισμός των εμπλεκόμενων φορέων για τη διενέργεια μαζικών εμβολιασμών του προσφυγικού πληθυσμού από το Υπουργείο Υγείας για την προστασία της Δημόσιας υγείας.

Λειτουργικά Έξοδα – Συντήρηση

Από τους πρώτους μήνες του 2016 και μέχρι την 30 Απριλίου 2017 η λειτουργία και η συντήρηση των δομών γίνονταν με προσωπικό και μέσα των Ενόπλων Δυνάμεων και χρηματοδότηση από την ΕΕ. Από 1 Μαΐου 2017 έχουν αναληφθεί από ΜΚΟ οι παροχές στις δομές φιλοξενίας του ηπειρωτικού χώρου, μέσω της DG ECHO, που αφορούν στις οικονομικές τακτοποιήσεις των δικτύων κοινής ωφελείας, των μισθωμάτων, των καθαριοτήτων και της συντήρησης των υποδομών. Στις δομές των νησιών το ΥΠΕΘΑ συνεχίζει να παρέχει μέχρι και σήμερα τις υπηρεσίες αυτές.

Εκτελέστηκαν πάνω από 1.500 δρομολόγια μεταφοράς 21.000 τόνων υλικών. Διατέθηκαν υλικά των ΕΔ και εκδηλώθηκαν ενέργειες για την παραλαβή υλικοτεχνικής υποστήριξης από συμμαχικές χώρες. Κινήθηκαν για τις ανάγκες του μεταναστευτικού μεταφορικά Α/Φ C-130 της ΠΑ και Ε/Π της Αεροπορίας Στρατού.

Εκτελέστηκαν αναγνωρίσεις χώρων σε όλη την Ελλάδα προκειμένου να εξευρεθούν κατάλληλοι χώροι για ανάπτυξη Δομών. Διατέθηκαν 16 χώροι ιδιοκτησίας Ταμείου Εθνικής Άμυνας (ΤΕΘΑ) για την κατασκευή Δομών.

Κατασκευάστηκαν 51 Ανοιχτές Δομές Φιλοξενίας, με εκτέλεση χωματουργικών εργασιών, ανάπτυξη σκηνών - οικίσκων, παρακολούθηση και επίβλεψη κατασκευής έργων και εκτέλεση – παρακολούθηση διαγωνιστικών διαδικασιών προμήθειας εφοδίων – υλικών - υπηρεσιών. Αναπτύχθηκαν περί τις 7.000 σκηνές, τοποθετήθηκαν πάνω από 4.500 οικίσκοι και δημιουργήθηκαν περίπου 50.000 θέσεις φιλοξενίας.

Στο Παράρτημα ΙΙ παρατίθεται ένας πίνακας των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης καθώς και των Δομών Φιλοξενίας στα οποία κατασκευάστηκαν και λειτούργησαν ΤΟΣΚΕΔΠ με μέριμνα των Ενόπλων Δυνάμεων.

Χρηματοδοτικά Προγράμματα

Με μέριμνα του ΥΠΕΘΑ έχουν υπογραφεί μέχρι σήμερα έξι (6) Συμφωνίες Χρηματοδότησης απευθείας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω του Μηχανισμού Έκτακτης

Βοήθειας (Emergency Assistance-EMAS) του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (Asylum, Migration & Integration Fund-AMIF) και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (Internal Security Fund-ISF) συνολικού ύψους περίπου 130.000.000 €.

Από τις ανωτέρω πιστώσεις ποσό ύψους περί τα 100.000.000€ έχει ήδη αναπληρωθεί, μέσω του μηχανισμού ελέγχου και υποβολής δαπανών στο πλαίσιο των Συμφωνιών Επιχορήγησης απευθείας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (EMAS), με απορρόφηση περί το 96%. Σημειώνεται ότι στο ανωτέρω ποσό ανάλωσης δεν περιλαμβάνεται ποσό που αφορά σε ΦΠΑ περί τα 20 εκατ. €, καθόσον ο εν λόγω φόρος δε συνιστά επιλέξιμη δαπάνη για την ΕΕ στο πλαίσιο των χρηματοδοτήσεων μέσω του Μηχανισμού Έκτακτης Βοήθειας.

Επιπροσθέτως, οι εν λόγω δαπάνες ελέγχονται από πιστοποιημένες εταιρείες ορκωτών ελεγκτών (independent auditors), με το ποσοστό επιλεξιμότητας (ήτοι αποδοχής μετά από τον έλεγχο νομιμότητας-κανονικότητας-επιλεξιμότητας) των δαπανών να προσεγγίζει το 99%.

Από το καλοκαίρι 2017 ξεκίνησε η προσπάθεια μετάβασης σε ομαλή - τακτική διαδικασία άντλησης χρηματοδότησης δια μέσου της αρμόδιας Διαχειριστικής (Υπεύθυνης) Αρχής του Υπουργείου Οικονομίας & Ανάπτυξης (ΥΠΟΙΑΝ), ήτοι της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού και Προγραμμάτων Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης & Ένταξης και Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας και Άλλων Πόρων (ΕΥΣΥΔΤΑΜΕΤΕΑΑΠ), πλην όμως τα προβλήματα που αναδύονται και κατά συνέπεια οι καθυστερήσεις στη μετάβαση χρηματοδότησης, έχουν ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση του Κρατικού Π/Υ με το κόστος των εν λόγω δράσεων, ενώ υφίστανται αδιάθετα σημαντικά κονδύλια κοινοτικών πόρων.

Αναφορικά με τη διαδικασία μετάβασης χρηματοδότηση από πιστώσεις του Τακτικού Π/Υ στο Συγχρηματοδοτούμενο ΠΔΕ έχουν εκδοθεί από την Υπεύθυνη Αρχή του Υπουργείου Οικονομίας & Ανάπτυξης οι κάτωθι προσκλήσεις για ένταξη χρηματοδότησης:

1. Πρόσκληση 45 εκατ. € (Π/Υ τελικά 16 εκατ. €) που αφορά σίτιση-καθαριότητα και λοιπές δαπάνες (συντηρήσεις, ΔΕΚΟ κλπ) μέχρι 30/05/2018.
2. Πρόσκληση 3 εκατ. € για ασυνόδευτα ανήλικα, η οποία τελεί σε εξέλιξη.
3. Πρόσκληση 15 εκατ. € για αναβάθμιση των πέντε KYT, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη.
4. Πρόσκληση 63 εκατ. €, η οποία αφορά κάλυψη αναγκών σίτισης-καθαριότητας-λειτουργίας των 5 KYT για 24 μήνες (ουσιαστικά τα έτη 2018 και 2019).

Παρούσα Κατάσταση

Στην παρούσα φάση λειτουργούν είκοσι πέντε (25) Δομές Φιλοξενίας στην ηπειρωτική χώρα με συνολικό αριθμό διαμενόντων την 04 Νοεμβρίου 2019, 20.221 πρόσφυγες – μετανάστες, και πέντε (5) Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (KYT) στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου με συνολικό αριθμό διαμενόντων την ίδια ημέρα 31.189 πρόσφυγες – μετανάστες.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις παρέχουν καθημερινά περίπου 35.000 μερίδες φαγητό μέσω υπηρεσιών «catering» στα πέντε KYT των νησιών καθώς και σε πρόσφυγες – μετανάστες οι οποίοι έχουν μετακινηθεί από τα νησιά προς την ηπειρωτική χώρα αλλά δεν απολαμβάνουν ακόμα το πρόγραμμα πλήρους χρηματικής βοήθειας (FULL CASH). Επιπλέον καλύπτουν τα λειτουργικά έξοδα και τα έξοδα συντήρησης των πέντε (5) KYT των νησιών.

Βρίσκεται σε εξέλιξη η αναζήτηση χώρων για τη δημιουργία Κλειστών Προαναχωρησιακών Κέντρων Φιλοξενίας στην ηπειρωτική χώρα από εξειδικευμένο προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων.

Συντονίζεται η αποσυμφόρηση των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης των νησιών, με στόχο τη μεταφορά και το διαμερισμό 20.000 προσφύγων, 4.000 εντός του Νοεμβρίου και οι υπόλοιποι από το Δεκέμβριο έως το Φεβρουάριο, στις Δομές Φιλοξενίας της ηπειρωτικής χώρας.

4.3. Συνεργασία με έτερους φορείς και Υπουργεία

Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας για τη διαχείριση του προσφυγικού – μεταναστευτικού ζητήματος συνεργάζεται με το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής (πλέον δεν υφίσταται), το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, το Υπουργείο Οικονομικών, το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών.

Το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας και τα Γενικά Επιτελεία Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας συνεργάζονται σε καθημερινή βάση με την Ελληνική Αστυνομία και το Λιμενικό Σώμα –Ελληνική Ακτοφυλακή, τον FRONTEX και το NATO.

Το ΥΠΕΘΑ, συνεργάζεται στενά και συμμετέχει σε εβδομαδιαία και μηνιαία βάση σε συσκέψεις με τμήματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που ασχολούνται με το προσφυγικό – μεταναστευτικό ζήτημα όπως η DG HOME και η DG ECHO.

Επιπλέον, οι Ένοπλες Δυνάμεις συνεργάζονται με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ, τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και με Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς (ΜΚΟ).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Πρώτον, διαπιστώνουμε ότι οι εθνικές μεταναστευτικές πολιτικές δεν είναι εναρμονισμένες, δηλαδή δεν υπάρχει μια ενιαία ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική, καθότι τα κράτη-μέλη είναι απρόθυμα να παραχωρήσουν ουσιαστικό μέρος των εθνικών κυριαρχικών τους δικαιωμάτων στην Ένωση. Στο επίκεντρο της συζήτησης βρίσκεται η ανάκτηση του αισθήματος ασφάλειας των Ευρωπαίων πολιτών. Η Ένωση αποφασίζει τους όρους νόμιμης εισόδου και διαμονής, ενώ τα κράτη μέλη διατηρούν το δικαίωμα να ορίσουν τον όγκο των ανθρώπων που θα δεχτούν να εισέλθει στην χώρα τους. Ωστόσο, η ΕΕ διαδραματίζει υποστηρικτικό ρόλο προς τα κράτη - μέλη, ειδικά σε οικονομικό επίπεδο. Δυστυχώς, εξαιτίας των πρόσφατων εξελίξεων η πολιτική ανομοιομορφία στο εσωτερικό της Ε.Ε. δημιουργεί προσκόμματα στην εφαρμογή κοινής πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο. Παρότι δε, γίνονται προσπάθειες σε θεσμικό επίπεδο, υπάρχουν ακόμη πολλές ελλείψεις και προβληματικά σημεία, τα οποία καθιστούν αναποτελεσματικές ή μερικώς αποτελεσματικές τις εκάστοτε πρωτοβουλίες.

Δεύτερον, η Ελλάδα, παραδόξως ποτέ δεν αντιμετώπισε την προσφυγική κρίση κυρίως και πρωτευόντως ως ελληνικό πρόβλημα. Με το πρόσχημα του δήθεν ευρωπαϊκού προβλήματος, σχεδίαζε την πολιτική της επιφανειακά. Η καθυστερημένη αντίδραση της Ελληνικής κυβέρνησης στις συστάσεις της Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τη δημιουργία των απαραίτητων Κέντρων Πρώτης Υποδοχής, καθώς και των ανοιχτών Δομών Φιλοξενίας Προσφύγων, είχε αντίκτυπο στο εξωτερικό και στο εσωτερικό της χώρας σε μία περίοδο, που εκτός από την οικονομική κρίση, αντιμετώπισε την πιθανότητα αποπομπής από το χώρο του «Σένγκεν». Ειδικά μετά το κλείσιμο του «βαλκανικού διαδρόμου», η χώρα μετατράπηκε από χώρα διέλευσης σε χώρα εγκλωβισμού ανθρώπινων ψυχών.

Τρίτον, όσον αφορά στις ευκαιρίες και στις προκλήσεις της προσφυγο-μεταναστευτικής κρίσης στο εσωτερικό της χώρας, εγείρονται σημαντικά ζητήματα. Πρωτίστως, η αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με την προσωρινή διαμονή στα κέντρα φιλοξενίας, την σίτιση, την ένδυση και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των προσφύγων, τα οποία αποτελούν ανθρωπιστικό ζητούμενο. Σε δεύτερο επίπεδο η διαδικασία ασύλου, ο διαχωρισμός προσφύγων και μεταναστών, καθώς και η επιστροφή στην χώρα προέλευσης ή καταγωγής όσων δεν εμπίπτουν στα κριτήρια διεθνούς προστασίας. Σε τρίτο επίπεδο, η ομαλή ενσωμάτωση-ένταξη σε όρους κοινωνικούς, αξιακούς, πολιτισμικής σύγκλισης ή συνύπαρξης απλώς και συμμετοχής στην εθνική αγορά εργασίας για όσους λάβουν το καθεστώς του πρόσφυγα.

Τέταρτον, ένα σημαντικό πρόβλημα είναι η διαχείριση της οικονομικής ενίσχυσης της Ε.Ε, καθώς το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης καταλήγει σε διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ, οι οποίοι δεν δύναται να ελεγχθούν από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές, ενώ το μικρό ποσοστό της χρηματοδότησης που δίνεται στα Εθνικά Προγράμματα πραγματοποιείται από το 2018 και έπειτα, αποκλειστικά μέσω Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων Διεθνών Επενδύσεων με βαριές και χρονοβόρες διαδικασίες, με αποτέλεσμα να υπάρχουν ακανθώδη προβλήματα, καθυστερήσεις και τελικώς επιβάρυνση του Τακτικού Κρατικού Προϋπολογισμού.

Πέμπτον, οι Ένοπλες Δυνάμεις συμμετέχουν ενεργά, σηκώνοντας, αρχικά, το μεγαλύτερο βάρος στην αντιμετώπιση και στη διαχείριση της προσφυγικής κρίσης από την εμπλοκή τους τον Φεβρουάριο του 2016. Δραστηριοποιήθηκαν σε ποικίλα πεδία, με τη δημιουργία των Δομών Φιλοξενίας (ΤΟΣΚΕΔΠ), τη συντήρηση και τον εξοπλισμό των

εγκαταστάσεων, τα λειτουργικά έξοδα, τη σίτιση, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, τις μεταφορές και εντέλει τη συνεχή παρουσία και συμμετοχή σε όλες τις δραστηριότητες των ΤΟΣΚΕΔΠ. Πολλές αρμοδιότητες, πλέον, έχουν αναληφθεί από έτερους φορείς και υπουργεία, από Διεθνείς Οργανισμούς όπως η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ και ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης και από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Δυστυχώς όμως, η νομοθεσία που εμπλέκει τις Ένοπλες Δυνάμεις στην διαχείριση της προσφυγικής κρίσης, όπως ο Ν. 4368/2016 και η Υ.Α. με Αριθμό 3696, δεν έχουν ακόμα τροποποιηθεί, καθιστώντας το ΥΠΕΘΑ βασικό πυλώνα στη διαχείριση του ζητήματος.

Τέλος, το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, αλλά και οι μελλοντικές νομοθεσίες θα πρέπει να αντανακλούν τις στρατηγικές αποφάσεις, τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο για ένα τόσο σημαντικό ζήτημα όπως αυτό της Μετανάστευσης. Ασάφειες που επιτρέπουν παρερμηνείες ή πολλαπλές ερμηνείες, επί της ουσίας συμβάλλουν στη λογική της «αγνόησης» ενός υπαρκτού ζητήματος. Η Ελλάδα χρειάζεται να κάνει ακόμα κάποια δύσκολα αλλά και ουσιαστικά βήματα για να αντιμετωπίσει ζητήματα πολυσύνθετα και ακανθώδη όπως αυτό της μετανάστευσης. Επιπλέον, μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρώπη λόγω της νευραλγικής θέσης της στα γεωγραφικά όρια της Ευρωπαϊκής ηπείρου, κοντά στη Μέση Ανατολή, στα Βαλκάνια και στην Ευρασία.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Πρώτον, η σταδιακή απεμπλοκή των Ενόπλων Δυνάμεων από τη διαχείριση του προσφυγο-μεταναστευτικού ζητήματος. Αυτό πρέπει να αποτυπωθεί σε νόμο ή Προεδρικό Διάταγμα, με το οποίο θα συστήνεται νέο, διυπουργικό όργανο, το οποίο θα έχει την επιχειρησιακή, πολιτική και επικοινωνιακή εποπτεία της διαχείρισης.

Δεύτερον, η σύσταση με ΚΥΑ όλων των δομών φιλοξενίας της ενδοχώρας, την σύνταξη Κανονισμού Λειτουργίας των Κέντρων Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων, καθώς και τον ορισμό Διοικητή από την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης, με σκοπό τον έλεγχο όλων των φορέων που δραστηριοποιούνται εντός των δομών.

Τρίτον, η τροποποίηση της χρηματοδότησης μέσω εθνικών Προγραμμάτων από Συγχρηματοδοτούμενα ΠΔΕ σε Έκτακτη χρηματοδότηση με τη διαδικασία του κατεπείγοντος, με σκοπό την μεγαλύτερη δυνατή απορρόφηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων από τις ελληνικές αρχές.

Τέταρτον, η λήψη μέτρων ώστε να αποφευχθεί η «γκετοποίηση» συγκεκριμένων περιοχών όπου έχουν εγκατασταθεί πρόσφυγες-μετανάστες κάτω από άσχημες συνθήκες διαβίωσης, διασφαλίζοντας καλύτερες συνθήκες για τους ίδιους αλλά και αίσθημα ασφάλειας για τους Έλληνες πολίτες.

Πέμπτον, η καλλιέργεια από τους αρμόδιους φορείς (πολιτική ηγεσία και πνευματικά ιδρύματα) στην ελληνική κοινή γνώμη της δυνατότητας συνύπαρξης με όσους πρόσφυγες-μετανάστες πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις, διότι δεν υφίσταται «σύγκρουση πολιτισμών» (Huntington) εν προκειμένω. Αυτό, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, θα μπορούσε να αποβεί αμοιβαίως θετικό και επωφελές.



GREECE HAS BENEFITED FROM €2.22 BILLION OF EU SUPPORT SINCE 2015

» The Union's support to Greece to better manage migration and borders comes from three EU funds, including **€1.18 billion** from the Asylum, Migration and Integration Fund, **€404.5 million** from the Internal Security Fund and **€643.6 million** from the Emergency Support Instrument.

ASYLUM, MIGRATION AND INTEGRATION FUND (AMIF)

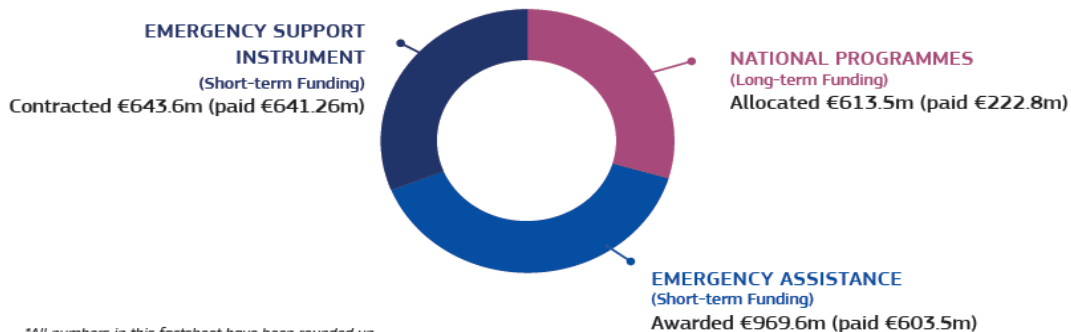
Funding under AMIF supports Member States in managing migration flows, including in the fields of asylum, integration, legal migration and return.

INTERNAL SECURITY FUND (ISF)

Funding under the ISF supports Member States' efforts to better protect the security of citizens and to better protect and manage the EU's external borders. It is composed of two instruments: ISF Borders & Visas and ISF-Police.

EMERGENCY SUPPORT INSTRUMENT (ESI)

In the spirit of solidarity and in exceptional circumstances, provides support to address large humanitarian needs within the Union when a Member State can no longer cope.



**All numbers in this factsheet have been rounded up or down.*



EU LONG-TERM FUNDING: NATIONAL PROGRAMMES

The majority of EU funding under the Asylum, Migration and Integration Fund as well as the Internal Security Fund is allocated to a Member State's national authorities at the beginning of each long-term EU budget period. EU funding for the current period (2014-2020) is managed and implemented by Member States' authorities through national programmes agreed with the Commission.



Since 2015, **€613.5 million** has been allocated, of which, **€222.8 million** paid.



EU SHORT-TERM FUNDING: EMERGENCY ASSISTANCE

Emergency Assistance under the Asylum, Migration and Integration Fund or the Internal Security Fund can be awarded to national authorities or international organisations and agencies upon request of a Member State.



Since 2015, **€969.6 million** has been awarded, of which, **€603.5 million** paid.





PROJECTS SUPPORTED BY EMERGENCY FUNDING

EMERGENCY ASSISTANCE AWARDED TO THE GREEK AUTHORITIES









Ongoing projects

Fund	Award Decision taken	EU contribution	Title of the action	Responsible Entity
	29/05/2019	€10.21m	Improving access to a fair and efficient Asylum Process in Greece	Asylum Service
	11/12/2018	€22.85m	Deployment of HCG maritime assets and Border Surveillance Officers at the South Eastern maritime borders of the EU in order to safeguard the human life at sea and improve the management of the intense migratory flows for 2019	Hellenic Coast Guard
	31/07/2018	€25.69m	Immediate Response to the Refugee Crisis by providing them shelter and accommodation, catering, healthcare and transportation to the mainland	Ministry of Defence
	31/07/2018	€3.17m	Provision of services to Third country Nationals and operational support to the Reception and Identification Centre (RIC) in the Evros region at the external borders	Ministry of Migration
	31/07/2018	€2.25m	Fylakio - Immediate response to the Refugee Crisis by providing them shelter and accommodation, catering, healthcare and transportation to the mainland	Ministry of Defence

	30/11/2017	€7.25m	Ensuring and enhancing access to a fair and efficient asylum process in Greece	Ministry of Migration Policy
	17/05/2016	€3.06m	Upgrading the existing IT system of the Hellenic Police for the registration process of Third-country Nationals	Ministry of Interior and Administrative Reform











Finished projects

	11/12/2018	€10.15m	Deployment of HCG maritime assets and Border Surveillance Officers at the south eastern maritime borders of the EU, in order to safeguard human life at sea and improve the management of the intense migratory flows in 2018	Hellenic Coast Guard
	07/06/2018	€7.10m	Provision of security services for Reception and Identification Centres on the eastern Aegean Islands	Ministry of Interior
	22/12/2017	€7.00m	Immediate response to the refugee crisis by providing shelter, accommodation, catering and transportation to the mainland and in the eastern Aegean Islands.	Ministry of Defence
	27/07/2016	€0.53m	Construction works of the sewer system and water supply network on Samos	Ministry of Interior and Administrative Reform
	27/07/2016	€7.28m	Emergency assistance for the effective management of migration flows on the Greek territory	Ministry of Interior and Administrative Reform
	19/07/2016	€10.07m	Immediate enhancement of the response to the refugee crisis by providing shelter and accommodation, catering, healthcare, transportation at hotspots, ensuring this way healthy and safe living conditions for the target group (continuation of the project awarded in March)	Ministry of Defence
	19/07/2016	€52.20m	Immediate enhancement of the response to the refugee crisis by providing shelter and accommodation, catering, healthcare, transportation to open accommodation centres, ensuring this way healthy and safe living conditions for the target group (continuation of the project awarded in March)	Ministry of Defence
	19/07/2016	€24.18m	Comprehensive emergency health response to refugee crisis	Ministry of Health
	17/05/2016	€3.00m	Ensuring a fair and efficient asylum process, including in the context of the implementation of the EU-Turkey Statement	Ministry of Interior and Administrative Reform
	17/05/2016	€7.00m	Provision of services to Third-country Nationals and operational support to the Hellenic Police at the external borders	Ministry of Interior and Administrative Reform
	18/03/2016	€6.60m	Immediate enhancement of the response to the refugee crisis by providing shelter and accommodation, catering, healthcare, transportation at hotspots, ensuring this way healthy and safe living conditions for the target group	Ministry of Defence
	18/03/2016	€23.90m	Immediate enhancement of the response to the refugee crisis by providing shelter and accommodation, catering, healthcare, transportation at open accommodation centres, ensuring this way healthy and safe living conditions for the target group	Ministry of Defence
	03/03/2016	€3.50m	Enhancement of human resources in First Reception Centres	First Reception
	08/02/2016	€12.77m	Provision of pre-fabricated shelter houses for the hosting of Third-country Nationals	Ministry of Infrastructure, Transport and Networks
	08/12/2015	€3.30m	Immediate enhancement of the response to the public health challenge presented by the refugee crisis at the stage of first reception in the eastern Aegean Sea	Ministry of Public Health
	05/11/2015	€0.68m	Reinforcement of the Orestiada Police Directorate with police personnel	Hellenic Police
	05/11/2015	€2.54m	Return of Third-country Nationals to their country of origin	Hellenic Police
	16/10/2015	€5.99m	Transportation, accommodation, alimentation of TCNs in need of international protection and/or potential asylum seekers to the mainland	General Secretary for Co-Ordination
	01/10/2015	€0.39m	Administrative reinforcement of First Reception Service	First Reception Service


	01/10/2015	€1.10m	Emergency assistance covering the deployment of additional staff members and Special Forces to the severely-affected eastern Aegean Hellenic Coast Guard authorities, in order to improve the management of the intense migratory flows	Hellenic Coast Guard
	01/10/2015	€4.03m	Emergency support to enhance the operational capacity of the Greek authorities and Civil Society Organisations to manage the extreme rise in migration flows into Greek national and European territory	First Reception Service
	01/10/2015	€2.36m	Reinforcement of the eastern Aegean police agencies	Hellenic Police
	01/10/2015	€2.90m	Emergency assistance covering unexpected maintenance and repair costs related to the intense use of maritime assets as well as Search and Rescue and medical equipment in view of ensuring a high-level domain awareness of the severely affected Eastern Aegean external borders and to minimise the loss of human life at sea	Hellenic Coast Guard
	17/06/2015	€0.69m	Emergency assistance in support of the organisation, provision of legal information and interpretation for the effective management of migration flows at the eastern external borders	First Reception Service
	17/06/2015	€0.49m	Emergency assistance for the procurement of Search and Rescue equipment to avert losses of migrants' lives at sea	Hellenic Coast Guard
	17/06/2015	€2.22m	Emergency assistance covering staff-related costs in order to ensure a high level domain awareness of the severely-affected Eastern Aegean external borders and to minimise the losses of human life at sea	Hellenic Coast Guard
	20/01/2015	€1.27m	Support the operation of the Greek Asylum Service, especially the provision of mobile asylum units on 4 external border islands.	Asylum Service

EMERGENCY ASSISTANCE AWARDED TO INTERNATIONAL ORGANISATIONS OR UNION AGENCIES

Ongoing projects

Fund	Award Decision taken	EU contribution	Title of the action	Responsible Entity
	16/09/2019	€3.75m	SAFE – Providing Security Services to Open Accommodation Sites in Mainland Greece	IOM
	16/09/2019	€4.27m	MERIMNA – Safeguarding children at Greek border points	IOM
	06/09/2019	€6.90m	SAMOS – Supporting the Greek Government in constructing a new Identification and Reception Centre in Samos (Phase II)	IOM
	05/07/2019	€0.33m	Supporting the Greek Government in constructing a new Identification and Reception Centre in Samos	IOM
	13/06/2019	€47.17m	HELIOS - Hellenic Integration Support for beneficiaries of International protection	IOM
	29/05/2019	€24.00m	Continuation of targeted support to key protection activities in Greece	UNHCR
	19/12/2018	€5.26m	Targeted support to enhance the sites' reception capacity on the mainland	UNHCR
	31/10/2018	€75.59m	FILOXENIA - Temporary shelter and protection for the most vulnerable migrants in Greece	IOM
	04/10/2018	€35.30m	PEDIA - Providing education and immediate accommodation to migrant children in Greece	IOM
	19/02/2018	€2.32m	Open centre for migrants registered for Assisted Voluntary Return (OCAVRR II)	IOM



Finished projects

	12/12/2018	€0.36m	Emergency procurement of winter Non-Food Items for the Reception and Identification Centres in Greece	IOM
---	------------	--------	---	-----


	31/07/2018	€6.43m	Emergency measures to enhance accommodation capacity and Site Management Support in Greece	IOM
	28/06/2018	€20.00m	Continuation of support to site management of Kara Tepe (Lesvos) and targeted support to protection activities in support to the Greek authorities	UNHCR
	19/02/2018	€6.00m	Emergency response in accommodating unaccompanied migrant children - ERACUMIC	IOM
	31/07/2017	€9.31m	Continuation of targeted support to guarantee a smooth transition from emergency mode to stable management of the refugee and migrant situation and provision of services let by the Greek authorities	UNHCR
	06/07/2017	€6.48m	Support to management of Kara Tepe (Lesvos) and Souda (Chios) sites (including provision of core relief items, catering and transport services; protection, educational activities and healthcare)	UNHCR
	24/05/2016	€25.00m	Strengthen the Common European Asylum System, provision of safe pathways to the EU for persons in need of international protection and acceleration of the implementation of relocation to alleviate the heavy burden that presently weighs on Greece, in the context of fast-track returns to Turkey.	EASO
	17/05/2016	€13.00m	Emergency support to assist the most vulnerable migrants stranded in Greece	IOM
	17/05/2016	€30.00m	Supporting the UNHCR-Greece Emergency Response Plan and strengthening the capacity of the Greek asylum service	UNHCR
	26/02/2016	€1.50m	Assisted Voluntary Return of Third-country Nationals to their country of origin	IOM
	08/02/2016	€1.12m	EASO emergency support in the Greek hotspots to strengthen fingerprinting capacity	EASO
	08/12/2015	€20.00m	Relocation programme from Greece to other EU Member States for beneficiaries in clear need of international protection	IOM
	17/08/2015	€2.70m	Strengthening of the first-reception response to new arrivals of mixed migratory flows to the Aegean islands	UNHCR
	08/07/2015	€1.43m	Strengthening first-reception response to new arrivals on the Aegean Islands and in the region of Evros in Greece. 'New Arrivals Intervention' – phase II	UNHCR

PROJECTS MANAGED DIRECTLY BY INTERNATIONAL ORGANISATIONS IN GREECE

Ongoing projects

Fund	Award Decision taken	EU contribution	Title of the action	Responsible Entity
	20/12/2018	€63.76m	Improving the Greek Reception System through Site Management Support and targeted interventions in Long-Term Accommodation Sites	IOM UNICEF
	20/12/2018	€194.64m	ESTIA programme (2019): Multi-Purpose Cash Grants & Rental Accommodation Scheme	UNHCR









Finished projects

	26/01/2016	€80.00m (AMIF: €75m ISF: €5m)	Support to Greece for the development of the hotspot/relocation scheme, as well as for developing national asylum and reception capacities	UNHCR
---	------------	-------------------------------------	--	-------

PROJECTS SUPPORTED BY THE EMERGENCY SUPPORT INSTRUMENT

Finished projects

Fund	Award Decision taken	EU contribution	Main activities	Responsible Entity
	01/04/2018	€0.8m	Protection activities	Smile of the Child
	01/03/2018	€1.5m	Interpretation services to facilitate access to healthcare, protection services	Metadrasi
	01/11/2016	€22.79m	Child protection services particularly targeting unaccompanied minors	UNICEF
	01/03/2018	€15.8m	Site Management Support	Danish Refugee Council
	01/03/2018	€2m	Healthcare and protection activities	Spanish Red Cross
	01/01/2018	€167.5m	Emergency support to integration & accommodation (ESTIA). Rental and cash scheme	UNHCR
	01/01/2018	€3.35m	Healthcare services	Médecins Du Monde
	01/01/2018	€9.325m	Site Management Support	Arbeiter-Samariter-Bund
	01/09/2017	€23.7m	Transport of children to and from schools, site management support and safe zones for unaccompanied minors	IOM
	01/08/2017	€10.04m	Safe zones for unaccompanied minors and protection activities	International Rescue Committee
	01/07/2017	€94.67m	Rental scheme: financing of accommodation for refugees in apartments	UNHCR
	01/06/2017	€0.9m	Provision of mental health services for refugees in urban settings	Médecins Du Monde
	01/05/2017	€6m	Basic healthcare, psycho-social support, preparedness	IFRC
	01/04/2017	€17.9m	Campsite management in 13 refugee campsites	Danish Refugee Council
	01/04/2017	€42m	Multi-purpose cash assistance	UNHCR
	15/09/2016	€5.83m	Non-formal education assistance and comprehensive protection assistance for vulnerable children, including unaccompanied minors	Terre des Hommes
	01/09/2016	€6.56m	Multi-purpose cash assistance	Mercy Corps
	01/08/2016	€3m	Rehabilitation and upgrades of sites on the islands of Chios and Lesbos	UNHCR
	01/08/2016	€32.7m	Transport of children to and from schools, construction of new sites and rehabilitation of existing centres	IOM
	01/08/2016	€3.72m	Provision of assistance to extremely vulnerable refugees in the urban areas of Athens and Thessaloniki	CARE
	01/08/2016	€16.4m	Food aid, non-formal education, shelter assistance via an urban rental scheme	Norwegian Refugee Council

	01/06/2016	€9.3m	Shelter, healthcare and psycho-social support, non-food items, child-friendly spaces, legal support and interpretation services	Arbeiter-Sama-ri-ter-Bund
	16/04/2016	€9.65m	Child-friendly spaces, non-formal education classes, psycho-social support and nutrition with special focus on unaccompanied minors	Save the Children
	01/04/2016	€13.5m	Water, sanitation and hygiene, food, protection, winterisation of shelters, psycho-social support and counselling	OXFAM
	01/04/2016	€20.73m	Protection, psycho-social support, safe spaces for women, safe learning and healing spaces for children, water, sanitation/hygiene and food assistance, cash assistance	International Rescue Committee
	01/04/2016	€14.7m	Food distributions, site management support, shelter, protection, water, sanitation and hygiene assistance	Danish Refugee Council
	01/04/2016	€62m	Upgrading existing shelter solutions and site standards in preparation for the winter, provision of non-food items and essential services including water, sanitation, hygiene and protection assistance with an emphasis on unaccompanied, minors as well as multi-purpose cash assistance	UNHCR
	16/03/2016	€10.2m	Primary healthcare, referrals for specialised medical care, psycho-social support for migrants and refugees	Médecins Du Monde
	16/03/2016	€17m	Basic healthcare, food parcels, water, sanitation and hygiene, psycho-social support, winterisation and cash assistance	IFRC

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ – ΤΟΣΚΕΔΠ των Ενόπλων Δυνάμεων

A/A	Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης ΤΟΣΚΕΔΠ	Ημερομηνία Έναρξης	Ημερομηνία Λήξης	Παρατηρήσεις
1	Σάμος	03/02/2016	-	
2	Λέσβος (Μόρια)	03/02/2016	-	
3	Κως	08/05/2016	-	
4	Λέρος	26/02/2016	-	
5	Χίος (Βιάλ)	13/02/2016	-	
A/A	Ανοιχτή Δομή Φιλοξενίας ΤΟΣΚΕΔΠ	Ημερομηνία έναρξης	Ημερομηνία λήξης	Παρατηρήσεις
1	Ελαιώνας Γ'	11/05/2016	-	
2	Μαλακάσα Στρ ΓΕΡΑΚΙΝΗ	11/03/2016	-	
3	Λαύριο- Κατασκήνωση Αγροτικής Τράπεζας	14/03/2016	-	
4	Οινόφυτα Βοιωτίας	07/04/2016	-	
5	Δράμα Αποθήκη ΒΙ.ΠΕ	12/09/2016	-	
6	Ελευσίνα -Σχολή Εμπορικού Ναυτικού	07/06/2016	-	
7	Ριτσώνα Βοιωτίας (Στρ. ΠΑ)	13/03/2016	-	-
8	Κυλλίνη Ανδραβίδας	25/03/2016	-	
9	Αλεξάνδρεια (Στρατ. Γ. ΠΕΛΑΓΟΥ)	21/03/2016	-	
10	Βέροια Ημαθίας Στρ. ΑΡΜΑΤΩΛΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ	23/03/2016	-	
11	Διαβατά Στρ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	03/03/2016	-	
12	Δολιανά Ιωαννίνων	10/03/2016	-	
13	Κατσκάς Ιωαννίνων	23/03/2016	-	
14	Πολύκαστρο (Νέα Καβάλα)	26/02/2016	-	
15	Κυψελοχώρι	29/06/2016	28/04/2017	Αναβάθμιση σε εξέλιξη
16	Βόλος ΜΟΖΑΣ	14/04/2016	-	
17	Σχιστό Περάματος	22/02/2016	-	
18	Προβλήτα Σκαρμαγκά	11/04/2016	-	
19	Φιλιπιάδα Στρ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΑΚΗ	16/03/2016	-	
20	Σέρρες (ΠΡΩΗΝ Κ.Ε.Γ.Ε)	06/09/2016	-	
21	Θήβα Σαγίρογλου	29/06/2016	-	
22	Καβάλα Περιγιάλι	01/08/2016	-	
23	Βαγιοχώρι Δ. Βόλβης	09/05/2016	-	
24	Περία Κάτω Μηλιά	18/05/2018	-	
25	Κόρινθος Στρ/δο ΚΑΛΟΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗ		-	
26	Λάρισα Κουτσόγερο Στρ ΕΥΘΥΜΙΟΠΟΥΛΟΥ)	10/03/2016	-	
27	Sinatex-Καβαλάρι	26/05/2016	08/02/2018	
28	Τρίκαλα ΑΤΛΑΝΤΙΚ	27/07/2016	27/10/2017	
29	Δερβένι-ΔΙΟΝ ΑΒΕΤΕ	11/05/2016	17/11/2017	
30	Βασιλικά -Κτήμα Κορδογιάννη	13/06/2016	28/04/2017	
31	Άγιος Ανδρέας	09/03/2016	10/04/2017	
32	Δερβένι Alexil	24/05/2016	28/04/2017	
33	Softex	25/05/2016	09/08/2017	
34	Τσεπέλοβο	15/04/2016	25/05/2017	
35	Χαλκερό (Δήμος Καβάλας)	11/04/2016	06/08/2016	
36	Χέρσο (Στρ/δο Μαζαράκη)	28/02/2016	28/04/2017	
37	Ραφήνα	01/07/2016	31/12/2017	
38	Γιαννιτσά	21/03/2016	28/04/2017	
39	Περία (camping Νηρέας)	20/03/2016	02/07/2016	
40	Περία (Κτήμα ΗΡΑΚΛΗΣ)	28/03/2016	01/09/2017	
41	Περία (Πέτρα Ολύμπου)	28/03/2016	28/04/2017	
42	Ωρατόκαστρο FESSAS	27/04/2016	28/04/2017	
43	Σίνδος Frakarot	25/05/2016	28/04/2017	
44	Καλοχώρι Ηλιάδη	22/05/2016	28/04/2017	
45	Σίνδος Κτήριο Καραμανλή	21/03/2016	28/04/2017	
46	Χωρύνι «ΕΥΠΛΑΙΝΟΣ»	21/03/2016	28/04/2017	-

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

1. Bohmer, C., Schuman, A. (2008). *Rejecting Refugees: Political Asylum in the 21st Century*. 1st edition, London, Routledge, 2008.
2. Edmunds, T. (2006). What are armed forces for? The changing nature of military roles in Europe. Article in *International Affairs*, 82(6):1059 - 1075 · November 2006.
3. Schnapper D., (1991), *La France de l' Integration*. Sociologie de la Nation en 1990, Paris, Editions Gallimard, 1991.
3. Gibney, M. (2010). *Global Refugee Crisis: A Reference Handbook*, 2nd Edition, Contemporary World Issues, California, ABC-CLIO, (2010).
4. Gropas R., Triantafyllidou A. (2005). *Migration in Greece at a Glance*. (<http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/en/2008/10/migration.pdf>)
5. Cole, Jeffrey (2011), *Ethnic Groups of Europe: An Encyclopedia*, California, ABC-CLIO, 2001.
6. Andrijasevic, R. (2010). *Migration, Agency and Citizenship in Sex Trafficking*. Springer. London, Palgrave Macmillan, 2010.
7. Antonopoulos, Georgios A.. "Techniques of Neutralizing the Trafficking of Women- A Case Study of an Active Trafficker in Greece." *European Journal of Crime, Criminal Law & Criminal Justice* 13(2): 136-147. (https://www.researchgate.net/publication/249570231_Techniques_of_Neutralizing_the_Trafficking_of_Women_A_Case_Study_of_an_Active_Trafficker_in_Greece)
8. Baldwin-Edwards, Martin. "Southern European labour markets and immigration: A structural and functional analysis." *Employment 2002*, MMO Working Paper No 5, Panteion University, Athens, Greece. (http://aei.pitt.edu/1079/1/MMO_WP5.pdf)
9. Support and solidarity for migration and border management under the EU budget. (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_19_6077)
10. UNHCR, The UN Refugee Agency. "Global Trends. Forced Displacement in 2018". (<https://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/5d08d7ee7/unhcr-global-trends-2018.html>)
11. UNHCR, The UN Refugee Agency. "Global Report 2018". (<https://www.unhcr.org/publications/fundraising/5d0a1ce47/unhcr-global-report-2018.html?query=global%20report%202018>)
12. IOM. *Improving the Greek Reception System through Site Management Support and Targeted Interventions in Long-Term Accommodation Sites*. (https://greece.iom.int/sites/default/files/September_2019_0.pdf)
13. *Asylum quarterly report*, Statistics Explained. (<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/13562.pdf>)
14. *MANAGING MIGRATION EU Financial Support to Greece*, March 2018. (https://ec.europa.eu/greece/sites/greece/files/docs/20180404_eu_budget_financial_support_to_greece_april_2018.pdf)
15. Butt-Philipp A.B. 1994, "European Union immigration policy: phantom, fantasy, or fact?", in M. Baldwin-Edwards, M.A. Schain and F. Cass, *The politics of immigration in Western Europe*, Illford, pp. 168-191.
16. European Commission, 2000, *Communication from the Commission to the Council and European Parliament on a Community Immigration Policy*, COM 757/2000, Brussels. (<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2000:0757:FIN:EN:PDF>)

17. European Commission, 2003, The Social Situation in the European Union, Eurostat. (https://ec.europa.eu/employment_social/social_situation/docs/SSR2003_en.pdf)

Ελληνόγλωσση

1. Πελαγίδης, Σ. (2003), Η Ελλάδα των Πολιτισμών. Ομογενείς, Παλλινოსτούντες και Αλλογενείς Πρόσφυγες. Τέλη 20ου και αρχές 21ου αιώνα, Θεσσαλονίκη : Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, 2003.
2. Σπυροπούλου, Γ., Χριστόπουλος Δ. (2016). Προσφυγικό: Θα τα καταφέρουμε; Αθήνα: Παπαζήσης, 2016.
3. Τρουμπέτα, Σ. (2012). Το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα: διαβάσεις και μελέτες συνόρων. Αθήνα: Παπαζήσης, 2012.
4. Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου. Οι πρόσφυγες και τα καθήκοντά μας απέναντί τους. Αθήνα. Πόλις, 2017.
5. Ραγιάς, Ι.Α. (2001), Η Συμμετοχή της Ελλάδας σε Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης, Αθήνα: Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, 2001.
6. Ροντιέ, Κ. (2016), Μετανάστες και Πρόσφυγες, (Μετάφραση, Κούρκουλος, Ν.), Εκδόσεις του Εικοστού Αιώνα
7. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (2008), Οι πρόσφυγες του Κόσμου 2006. Αναγκαστικές μετακινήσεις πληθυσμού στη νέα χιλιετία, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2008.
8. Μαρβάκης, Α., Παρσάνογλου, Δ. & Παύλου, Μ. (2001). Μετανάστες στην Ελλάδα, Εταιρεία Πολιτικού Προβληματισμού Νίκος Πουλαντζάς, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
9. Σαμπατάκου, Ε. (2006), Κοινωνική και Οικονομική Ενσωμάτωση των Μεταναστών και Μεταναστριών στην Ελλάδα, Αθήνα: Πυθαγόρας, 2006.
10. Ντόκος, Θ.Π. & Πιέρρος, Φ.Τ. (1996), Η Μεσόγειος προς τον 21ο Αιώνα. Η θέση της Ελλάδας, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 1996.
11. Κοιλιάρη Α., (1997), Ξένος στην Ελλάδα. Μετανάστες, γλώσσα και κοινωνική ένταξη. Στάση της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στους μετανάστες ομιλητές. Αθήνα, Παρατηρητής, 1997.
12. Μπάγκαβος Χρ., Παπαδοπούλου Δ., (2006), Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία, Αθήνα: Gutenberg, 2006.
13. Μουσούρου Λ.Μ., (2003), Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη, Αθήνα: Gutenberg, 2003.
14. Λαμπριανίδης Λ., Λυμπεράκη Α., Αλβανοί μετανάστες στη Θεσσαλονίκη, Αθήνα: Πατάκη, 2005.
15. ΕΚΚΕ (1999), Διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα. Κύρια θέματα και προσδιορισμός προτεραιοτήτων πολιτικής, Αθήνα: ΕΚΚΕ, 1999.
16. UNHCR (2012), Συμβολή στο διάλογο για το μεταναστευτικό και το άσυλο. (http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/1012/positions/2012_Migration_Asylum_GR)
17. Γ.Ε.ΕΘ.Α. (2016), Φυλλάδιο Κοινωνικής Προσφοράς Ενόπλων Δυνάμεων Έτους 2015. Τμήμα Ενημέρωσης Τύπου. (<http://www.geetha.mil.gr/el/briefing-el/social-responsibility-el.html>)
18. Γ.Ε.ΕΘ.Α. (2017), Φυλλάδιο Κοινωνικής Προσφοράς Ενόπλων Δυνάμεων Έτους 2016. Τμήμα Ενημέρωσης Τύπου. (<http://www.geetha.mil.gr/el/briefing-el/social-responsibility-el.html>)
19. Γ.Ε.ΕΘ.Α. (2018), Φυλλάδιο Κοινωνικής Προσφοράς Ενόπλων Δυνάμεων Έτους 2017. Τμήμα Ενημέρωσης Τύπου. (<http://www.geetha.mil.gr/el/briefing-el/social-responsibility-el.html>)

20. Γ.Ε.ΕΘ.Α. (2019), Φυλλάδιο Κοινωνικής Προσφοράς Ενόπλων Δυνάμεων Έτους 2018. Τμήμα Ενημέρωσης Τύπου. (<http://www.geetha.mil.gr/el/briefing-el/social-responsibility-el.html>)
21. Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, Προσφυγική κρίση 2015 – 2016. (<https://government.gov.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7-2015-2016/>)
22. Eurostat, Στατιστικές για τη Μετανάστευση και τον Μεταναστευτικό πληθυσμό. (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics/el)